

2
1936

PRIJATELJ

Priložene so tele knjige: Povest greha, 5 delov, vezanih v platno, ali Povest greha, 3. del, mehkovazan, Mali vitez, 6 delov, vezanih v platno, ali Mali vitez, 4. del, mehkovazan.

Vesclje, zadovoljstvo in zdravje vladajo v vsaki družini, kjer redno pijejo

„Naš čaj“

»Naš čaj« je domač pridelek, sestavljen iz najboljših domačih čajnih zelišč, katere so že naši predniki dolga stoletja s pridom uporabljali.

Tudi Vi ga poskusite, pa ga boste vedno pili!

»Naš čaj« dobite v vsaki boljši prodajalni.

Vsako jutro, dopoldne, popoldne in zvečer skodelico izbornega

„NAŠEGA ČAJA“

Boji se.

Podatki: Rojen? — Kje, kdaj, kako...

— Oženjen?

Obtoženec se zgane.

— Ali mislite morda zaradi svoje hčere?

Ni mu prav.

— Obsojeni ste na pet let ječe in na pet let izgube častnih državljan-skih pravic. Ali bi radi kaj pripomnili?

— Mislim sem, da bi namesto sedenja dodali rajši še pet let izgube pravic?

Dolgo jo pozna.

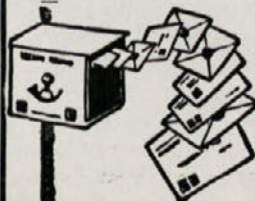
Žid naj bi pričal zaradi puške.

— Poznate torej dobro to puško?

— Če poznam to puško? Ah, gospod sodnik! Poznal sem jo, ko je bila še čisto majhna pištolica.

KLIŠEJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Da bo mogla ustreči vsem zahtevam svojih odjemnikov, je

K U V E R T A

konfekcijska tvornica, družba z o. z.

V L J U B L J A N I

modernizirala tovarniške naprave in povečala svoj obrat v na novo preurejenem posloplju

na Tyrševi cesti številka 67

nasproti mitnice.

Številka telefona 28-07

HERSAN ČAJ

DELUJE dobro pri želodčnih, jetrnih in ledvičnih boleznih.

POMAGA pri arteriosklerozi in hemoroidih.

LAJŠA muke in bolečine pri revmatizmu in putiki (giltu).

BLAŽI bolečine pri mesečnem perilu in klimakteriju.

ODPRAVLJA

motnje pri ljudeh, ki se rede, in jih dela vitke.

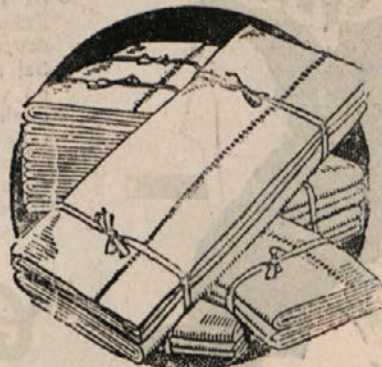
DOBI SE V VSEH LEKARNAH!

Vzorec Vam na zahtevo brezplačno pošlje

Radiosan Zagreb
Dukljaninova 1

Reg. s. št. 19.834 / 1933.

BELI TEDEN

Odrezek 10 metrov

dobrega šifona, debelejša nit,
širina 80 cm

Din 90.—

Izšel je cenik v

SLOVENSKEM

jeziku. Zahtevajte ga še danes, jutri
bo morda že prepozno. Cenik pošlje-
mo takoj in brezplačno.

Kastner & Ohler
Zagreb.

Ej, te naše gospodinj! Priznamo, da zna večina naših gospodinj ceniti izdelek naše domače tovarne »Pekate« — »Jajnine«. So pa vendar še med njimi, ki jih premalo rabijo, to pa zaradi tega, ker nanje pozabijo. Kolikokrat bi lahko postregle svoji družini s to izborno jedjo, če bi se pravočasno nanjo spomnile. Zapišejo naj si tedaj večkrat na teden v svoj jedilni list »Jajnine«.

KAVA KOT KURJAVA.

V pivovarnah v Braziliji kurijo kotle s sirovo kavo, braziljske železnice pa uporabljajo kavo za pogon lokomotiv. Če je to ravno potrebno in če res mora biti tako, je za nas navadne smrtnike težko pojmljivo, jasno pa je: ako nam bo zrnata kava predraga, ker jo rabijo v Braziliji za kurjavo kotlov in strojev, bomo segli po drugih pripomočkih, ki omo-

gočajo, da si vendar ohranimo aromatičen, zlatorjav in priljubljen zajtrk, ki nam je vsem tako všeč. Zato je dobro, da imamo tovarne, ki izdelujejo iz domačega ječmena in iz domače žlahtne cikorijske rastline izdelke, iz katerih si lahko pripravimo zdravo, redilno in okusno kavo za zajtrk in malico, ki sta pri vsem tem še prav poceni. To je namreč Kneipova sladna kava in Pravi Franck.

Ni treba kuhati. To navodilo je namenjeno vsem tistim, ki si žele hitro, udobno in brez vsakršnih priprav napraviti zajtrk ali južino, ki jih bo osvežila in okreplila.

Ovomaltine — koncentracija redilne vrednosti in vitaminov — je hrana, ki jo je treba samo nasuti v toplo mleko, pa imate takoj pripravljen odličen zajtrk, ki je zdrav, tečen in krepien.

Ljubljanski velesojem bo imel letos dve glavni prireditvi. Spomladi od 30. maja do 11. junija bo XVI. mednarodni vzorčni velesojem, ki mu bodo priključene še posebne razstave: pohištvo, avtomobili, tekstil, modni predmeti z modno revijo ter gostilničarska in hotelirska razstava. Jeseni pa bo velesojem pod imenom »Ljubljana v jeseni« od 29. avgusta do 9. septembra. Tej prireditvi bosta dajali poseben poudarek predvsem velika vsedržavna lesna razstava »Uporabljajmo naš les« ter lovska razstava. V zvezi s tema razstavama bo na velesojemu prirejen tudi živalski vrt z vsemi vrstami divjadi, kar je živi v naših gozdovih. Na jesenskem velesojemu bo zastopano tudi poljedelstvo ter v zvezi s tem prirejena razstava goveje živine in pa banovinska razstava malih živali rejcev Dravske banovine. Seveda bo na tem velesojemu zastopana tudi industrija, obrt in trgovina, predvsem s sezonskimi predmeti.

Električne baterije za žepne svetilke in anodne baterije znamke

Penkala

trajajo dolgo zaradi

velike kapacitete

za regeneracijo.

Zahtevajte samo baterije Penkala!

PREDILNICA ZA ŽIMO
VILKO MASTERL

Stražišče pri Kranju, Drav. banov.

*

Izdeluje najfinejšo žimo za žimnice, otomane, fotelje, divane itd. Največja izbira raznih vrst žime za tapetnike in sedlarje.

*

Vzorci franko in brezplačno! Cene nizke!

Le hitro v posteljo -

pa spati, to je zdaj edina njena želja. Tako se godi na žalost še marsikateri drugi gospe, ki opravljajo svoj poklic. Saj pa tudi ni malenkost, če mora biti po ves dan na nogah, zlasti v kritičnih dneh. Toda prav po nepotrebnem se tako muči, ko daje »CAMELIA« novodobni reformni vložek vsaki gospe občutek dobre nege in svežosti in kar je potrebno, da si ohrani vztrajnost in

sposobnost. Ali samo »Camelia« je »Camelia«. Številni najfinejši puhači sloj vate iz staničnine jamčijo za največjo sposobnost vpijanjal! Mehki so, dobro se prilagajo in imajo zaokrožene vogale! Nič ne ovirajo niti v najlažji obleki! Varujejo perilo! Preprosto in diskretno uničujevaje. »Camelia« pas omogoča s svojimi varnostnimi sponkami nošnje brez težav in največjo prostost pri gibanju.

Camelia

Idealni reformni vložki in pasovi za dame

Domači izdelek

Vložki:		
popular	10 kosov	. Din 24.-
special	6 "	. " 12.-
Pasovi:		
iz sukanca	20.-
svileni, ozki	20.-
svileni, široki	26.-
svileni, frote	26.-

Pazite na modri originalni zavoj!

Dobiva se v vseh trgovinah s higijskim potrebščinami. Drugače, na vprašanje, Vam sporoči najbližnjega dobavljača Rave d. d., Zagreb

Kaj bi rade Hrvatice.

— Ne samo Hrvati, ampak tudi Hrvatice bi bile od srca navdušene, ko bi se vrnil januar 1918...

Ne bo posebno.

Misionar izpreobrača Indijca. Gandhija samega, Gandhija, ki pravkar stavka.

— Tako hudo ti je na svetu, zdaj ne ješ, niti ne piješ. Toda če hočeš, se lahko rešiš. Postani kristjan, pa prideš po smrti v nebesa; tam je lažje ko tu, tam ne boš imel nobenih skrbi.

— Čigava pa so nebesa?

— Božja vendar!

— No, potem pa že ne bo posebno. Ako bi bilo tako, kakor praviš, bi bila že davno angleška.

Iz malega oglasnika.

(Saljapin gostuje v Zagrebu.)

— Prodajamo gg. državnim uradnikom vstopnice dijaškega stojišča o priliki gostovanja slavnega basista Fjodora Saljapina na šestmesečno odplačevanje. Samo resne ponudbe pod »Priatelji umetnosti« na upravo lista.

Opreznost.

Lojze je že štirideset let postrežček. Časih se je dalo pri tem poklicu še kaj zaslužiti, dandanes pa nosijo tudi boljši gospodje svojo prtljago sami. In če zdaj Lojzeta kdo pokliče, ravna Lojze z njim kakor s kakšnim baronom in nosi kovčeg tako oprezno, kakor bi bila sama jajca v njem.

Nekoč ga je poklical boljši gospod, da bi nesel njegov kovčeg v hotel. Med potjo pa je stopil gospod v trafiko. Lojze je zunaj počakal, položil kovčeg na tla in se zagledal v okno, kjer so bile razstavljene tako debele, tako zapeljive smotke.

Ko pa se je iznenada obrnil, je opazil, kako se je priplazil kocinast kuža

in se že pripravljal, da bo ob kovčegu dvignil nogo.

Tedaj pa je Lojze vzkrikel:

»Mrha pasja,« je zakričal, »glej, da mi takoj izgineš. Nazadnje bi gospod mislil, da sem bil jaz!«

Še to.

Ona: »Notranji glas mi pravi...«

On: »Za božjo voljo, notranji glas imaš tudi še!«

Opravilo.

»Zakaj pa vas ni bilo včeraj v pisarno, gospod Ocvirek?«

»Oprostite, gospod ravnatelj, tako strašen nahod sem imel.«

»Hm, hm, — pa je bil prav srčkan tisti nahod, — slučajno sem vas videl zvečer z njim v kavarni.«

Hude sanje.

»Pomisli,« je dejala gospa zdravničkova svojemu možu, »mladi Smuk mi je včeraj rekel, da sanja vsako noč o najini hčeri.«

»To je pa čudno,« odvrne zdravnik. »Mene je včeraj prosil za kakšno zdravilo proti mori, ki ga baje tlači vsako noč.«

Zagovoril se je.

»Ali priznate, da ste vlomili?«

»Ne.«

»Ali ste bili že kdaj kaznovani?«

»Ne, to je bil moj prvi vlom.«

Gos.

Mlada zakonca, ki uživata še medene tedne, gresta na trg, da bi si kaj kupila. Ona opazi velik kurnik gosi. Hoče si eno izmed njih kupiti, toda nobena ji ni prav všeč. Ena je predebela, druga spet presuha. Tako izbira skoraj pol ure.

Naposled pa se kmetica, ki je gosi prodajala, ujezi:

»Slišite,« pravi, »ali je vaš mož tudi tako dolgo izbiral, preden je dobil vas?«

Zadoščenje.

»Mojo ženo ste užalili, gospod. Zadoščenje zahtevam!«

»Prosim! Tamle je moja žena, pa jo užalite!«

V redu.

»Kaj pa je teta Špela zapustila vašemu Jakcu, ki je zmerom pravil, kako rad ima njene mačke?«

»Mačke!«

V uredništvu.

»Tri kovače vam dam za pesem...«

»Tako poceni je pa ne morem dati. Vso svojo dušo sem položil vanjo...«

»No, naj bo pa pet dinarjev več.«

Demon alkohol.

V kavarni.

Pol devetih. Sedem. Pri sosedni mizi on in ona.

Molk.

Devet. Nežen klic pri sosedni mizi: »Mirko, čuj, ne pij piva s takšno naglico!«

Molk.

Berem časnike.

Deset. Rahel vzdih pri sosedni mizi: »Ti pivo kar vase zливаš.«

Molk.

Napišem pismo. Osem dolgih strani. Enajst. Otožen stok pri sosedni mizi: »Mirko, kako moreš toliko spraviti v želodec. Ne razumem te!«

Molk.

Dremlijem.

Polnoči. Upor pri sosedni mizi: »Mirko, ali ga že nisi do grla sit? Sram te bodi!«

Pol ene.

Mirko pokliče plačilnega:

»Imel sem malo pivo...«

Molitev.

Tonček je zaspan. Leže in že dremlje. Potem se pa iznenada spomni, da ni nič molil. Dvigne se, sklene roke in reče:

»Ljubi Bog, vse kakor včeraj, amen.«

In zaspi.

Ujel jih je.

V neki družbi reče hipnotizer:

»Zdaj bom utrnul luč. Ko jo bom spet prižgal, bodo imele vse žene, ki so svoje može kdaj prevarale ali pa jih še varajo, živordeče nosove! Pozor!«

Luč je ugasnila.

Ko je spet posvetila, so imele vse navzočne dame debelo napudrane nosove...

Resnična zgodba Madame „Butterfly“

Kako je postala mala Japonka nesmrtna.

O bitju, ki ima lepo pesniško ime Butterfly (Metuli), ve svet samo to, da je umrlo z osemnajstimi leti v lepoti in žalosti, da je potem iznova vstalo na vseh odrih sveta s svojimi pretresljivimi pesmimi. Nihče si ne more misliti, kakšna bi bila Butterfly stara, grda in vsa nagnana.

Tudi japonska dama, ki je nedavno umrla v devetdesetem letu v vili nekega tokijskega predmestja, je to videla. Vendar pa pred smrtjo ni mogla zatreti svoje poslednje vnete želje: na grob pred leti umrlega skladatelja Giacoma Puccinija, ki počiva v Torre del Lago, je dala poslati šopek cvetja. To so bile ponižno darovane cvetice resnične Butterfly, ki je hotela z njimi počastiti svojega drugega stvarnika.

Tako je zvedel svet o resnični prapodobi Madame Butterfly, ko je elegantno oblečen Japonec Liu Matusa pred kratkim položil rože na Puccinijev grob. S tem je izpolnil obljubo, ki jo je bil dal pred odhodom v Evropo svoji stari prijateljici iz Tokija. Da je pa svojo obljubo vzlic težavam na poti uresničil, pa stara dama ni več zvedela, kajti umrla je nekaj dni potem, ko je gospod Liu Matusa odpotoval. Toda njena zadnja misel so morale biti te cvetice na Puccinijevem grobu.

Kajti njegova opera, ki kaže njeno nemirno življenje, je zbudila že ostarcelo damo k novemu življenju, je dvignila ostanek njenih dni k novi lepoti v pesmih, porojenih iz njene bolečine. Ko se je videla prvič pred mnogimi leti v tokijski operi, je takoj spoznala na deskah samo sebe in svojo usodo. Neprestano je hodila poslušat to delo in zmeraj je pri njem jokala. Toda čutila je, kako je njena ljubezenska bolečina, ki jo je morala sama nositi v srcu, zgrabila ves svet z nesmrtnimi melodijami in preživela njeno lastno usodo. Starica je začutila, kako mlada, kako lepa in kako strastno zaljubljena je bila nekoč in kako je postala ta prva ljubezen usodna za njeno življenje. Ni se zgodilo vse natanko tako, kakor je kazala opera s »pesniško lilenco« po sladkodobnem romanu, ki ga je bil nekoč nekdaj napisal o njeni ljubezni, toda bistvo je ostalo tudi v operi isto: njena ljubezen do tujega častnika, njena zapuščenost in njena neizmerna bolečina.

Madame Butterfly se je v življenju imenovala Madame Gato. S sedemnajstimi leti je spoznala ameriškega mornariškega častnika, ki se je mudil službeno v Tokiju. Ljubila ga je čez vse. Verjela mu je, ko je sklenil z njo zakon, kakršnega sklepajo Japonci z gejšami. Leto dni je trajala njena srcča. Potem so ameriškega častnika poklicali v domovino. Obljubil ji je, da se vrne. Čakala ga je, zvesto čakala dolga leta. Nikoli se ni vrnil. Potem je zvedela, da je v boju padel. Prepričana je bila, da se samo zaradi tega ni vrnil k njej. Drugega ni marala verjeti. Samo smrt lahko zadrži človeka, da se ne vrne k svoji mladostni ljubezni. Toda njeno življenje je bilo ubito. Utrujena je postala in neodporna. In vendar ni umrla.

V operah in tragedijah umirajo ljudje mladi in lepi. V resnici pa se dogaja tako, kakor se je zgodilo nesrečni Butterfly. V nekaj letih se je toliko pomirila, da se je odločila za zakon z bogatim japonskim trgovcem. Potopila se je v otopelo pozabo meščanskega življenja. Njena lepota je počasi ovenela in njena mladost z njo.

Potem pa se je zbudila v novo življenje. To se je zgodilo takrat, ko je prvič videla opero »Madame Butterfly« na odru. Tedaj je Madame Gato začutila, da nobeno ljubezensko trpljenje ni zaman prestano, če lahko iznova vstane v umetnosti.

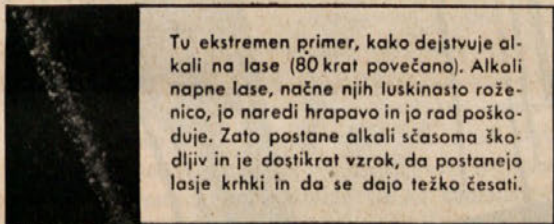
Še pred smrtjo je hotela poplačati priložnost, ko se je njen prijatelj Liu Matusa odpravil v Evropo. Njemu je razkrila to svojo srčno željo.

Mimoze cveto zdaj na Puccinijevem grobu. Iz daljne Japonske, od pozabljene prapodobe Madame Butterfly, pretresljiv pozdrav.

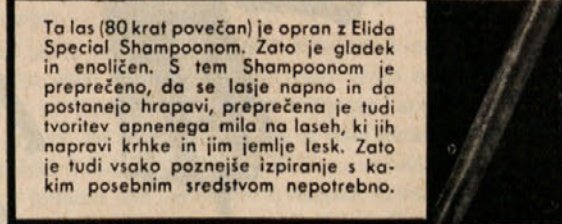

Odločite se sami!

Fotografije dokazujejo! One prepuščajo izbiro Vam: ali za napredek ali proti njemu. Zasluga znanstvenega izsledovanja je, da je bilo mogoče ustvariti oba Elida Special Shampooa v novi sestavi: brez alkalija. Na novi osnovi se dosegajo boljši učinki.

Tu ekstremen primer, kako deluje alkalij na lase (80 krat povečano). Alkalij napne lase, načne njih luskinasto rožnico, jo naredi hrapavo in jo rad poškoduje. Zato postane alkalij sčasoma škodljiv in je dostikrat vzrok, da postanejo lasje krhki in da se dajo težko česati.

Ta las (80 krat povečan) je opran z Elida Special Shampooom. Zato je gladek in enoličen. S tem Shampooom je preprečeno, da se lasje napno in da postanejo hrapavi, preprečena je tudi tvoritev apnenega mila na laseh, ki jih napravi krhke in jim jemlje lesk. Zato je tudi vsako poznejše izpiranje s kakim posebnim sredstvom nepotrebno.

Uspeh je tale: kvarnih posledic alkalija ni več. Brez vsakega poznejšega izpiranja postanejo lasje lepo bleščeči in mehki, se dajo lepo česati in ohranijo dalje časa kodre!

ZA
PLAVE
LASE

KAMILOFLOR

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

ZA
KOSTANJEVE
LASE

BRUNETAFLOR

*Gledalo
ne laže!*

MODA — VAŠ OKUS — VITKA LINIJA ...
IZBRANI MODNI VZORCI, VODILNE KVALITETE, EKSKLUZIVNI KUPONI
— TO JE NAŠA POMLADNA ZALOGA 1936.
POSETITE NAŠO RAZSTAVO 23. IN 24. FEBRUARJA!

MANUFAKTURA
F. KS.

Souvan
LJUBLJANA
MESTNOST TRG 24

Na kaj čakamo?

Priznateľ
1936. Leto X.

Ni še minilo 10 let, ko smo mislili, da je napočil zlati čas, ko se bo spričo velikega tehničnega napredka vsem ljudem dobro godilo. Služb in dela je bilo za vse. Vsem ukaželjnim ljudem so bila vrata v srečno bodočnost na stežaj odprta. Varčni ljudje so po povojni inflaciji zopet dobili zaupanje v stabilnost valute in v varnost bank ter pričeli varčevati in nalagati prihranke za stara leta, za bolezen, za delanezmožnost in za otroke. Na račun teh prihrankov so kakor gobe po dežju rasla razna industrijska podjetja, nove banke, nove palače, nove tvrdke, novi karteli, novi trusti. Denarja je bilo več ko preveč in dela za vse zadosti.

Vse te lepe sanje o blaginji in o lepi bodočnosti pa so se že po kratki dobi razblinile v nič: Kar čez noč se je vse skupaj preobrnilo.

Podjetja so propadala drugo za drugim, banke so zapirali, ljudje so izgubili svoje prihranke, svoje službe, svoje delo. Izgubili so zaupanje v varnost bank in denarja, izgubili so vero v stalnost služb. Na milijone in milijone ljudi je postalo brezposelnih in še danes čakajo na delo.

Sposobni ljudje hočejo delati, hočejo s svojo sposobnostjo črpati bogastvo zemlje, bogastvo tehničnega napredka, hočejo ustvarjati, hočejo košček sreče, hočejo obleke, hrane, strehe.

Dan za dnevom jih tolažijo, izdajajo se zasilni ukrepi, brezposelne podpore, brezposelnost pa je vedno večja in plače vsak dan manjše.

Pravijo, da je treba potrpeti, da tudi drugje ni nič boljše in da bo kriza sama od sebe prešla, kakor je prišla. Bog jo je dal, Bog jo bo vzel.

Tehnika se vsak dan bolj razvija in čaka novih delovnih sil. Študent tehnike pa s strahom gleda, kako bo prišel do kruha.

Vsi vemo, da je zdravje prvi pogoj za ugoden razvoj naroda. In vendar imamo brezposelne zdravnike, ki so študirali od svojega sedmega leta, pa s tridesetimi leti še niso dinarja zaslužili. Pravimo, da nam je treba izobrazbe. In čeprav so vsa sedanja učiteljska in profesorska mesta zasedena, vendar pustimo, da vsako leto absolvira na tisoče novih učnih moči, ne da bi jim mogli preskrbeti delo, ampak je vsak učiteljski in filozof že naprej vpisan v armado brezposelnih. Prav isto je z drugimi poklici.

Nevedno ljudstvo pa se izprašuje, kje so vzroki brezposelnosti.

Ironija usode je, da svet ni zašel v ta bedni položaj zaradi poplav, suše, potresov ali drugih elementarnih nezd. Ne! Vsega je preveč. Žita je toliko, da kurimo z njim. Mleko zlivamo v kanale. Živino, bombaž, volno, kavo mečemo v morje. Vsa skladišča so polna blaga. Na drugi strani pa so ljudje lačni in nagli. Medtem ko stroji počivajo in rjave, pa prosí dela na milijone ljudi.

Kje so torej vzroki teh bedastih zmed? Saj je vendar človek znal ukrotiti naravne sile in ustvariti vse to z lastno močjo! Kaj ne more tega gospodarskega kolesja spraviti v pravi tir?

Za vsako zamotano reč se dobi rešitev, samo za rešitev krize nočejo ali ne znajo najti prave poti.

Veliko jih je, ki ne vedo, da je kriza nastala zato, ker se niso obenem z napredkom tehnike in racionalizacije dela reševala tudi socialna vprašanja. Podjetja niso skrbela za to, da bi imela dovolj odjemalcev za svoje izdelke. Gledala so samo na to, da s tehničnimi pridobitvami nadomestijo človeško delovno moč in da z racionalizacijo čim ceneje producirajo ter da iztisnejo na ta način še večje dobičke. Ker so več producirali, kakor so mogli ljudje porabiti, so pričeli znižavati cene. Nastal je konkurenčni boj. Ko so videli, da si podjetja drugo drugemu le preveč konkurirajo, so se ustanovili karteli in trusti, vse to v korist dobička. Na eni strani so blazno producirali, na drugi strani pa metali na cesto delavce in znižavali mezde. Ko se je produkcija podesetorila in dosegla višek, je pa zmanjkalo kupcev. Čim več je bilo brezposelnih, čim manjše so bile plače in mezde ročnega in duševnega delavca, tem manjše je bilo povpraševanje po blagu. Hkrati z brezposelnostjo je padla prodaja zemeljskih pridelkov. Brezposelni so bili prisiljeni k stradanju. Tako so ostali producenti kar čez noč pri polnih skladiščih blaga brez odjemalcev.

V svoji zaslepljenosti so mislili, da se da kupna moč dvigniti z borzno spekulacijo. Zato so pričeli uničevati živila in izdelke, češ, če bo malo blaga, bo po njem večje povpraševanje in s tem se bo cena zvišala. Kmalu pa so spoznali, da je tudi ta spekulacija brezuspešna.

Celotno ogroditve dosedanjega gospodarskega sistema se je pričelo rušiti.

Najprej se je pričelo podirati v Ameriki. Konec januarja 1932 je propadlo 4000 bank in z njimi cela vrsta ogromnih trustov. V Nemčiji so banke izgubile 900 milijonov mark (nad 16 milijard dinarjev). Za rešitev teh bank je dala nemška vlada 1.6 milijarde mark. Švedska država je dala za sanacijo bank po Kreugerjevem polomu 250 milijonov švedskih kron. V Italiji je morala država posredovati z 2 milijardama lir, da je rešila denarne zavode. Avstrijski Kreditni zavod, ki je kontroliral 80 odstotkov nemško-avstrijske industrije, je imel 600 milijonov izgube. Samo tej banki je avstrijska država posodila 1.3 milijarde šilingov.

In tako se je podiralo po vseh državah. Pri vsem tem so se vršile velikanske goljufije. Saj teh velepodjetij ni nihče nadziral. Bilance so bile fingirane. Kontrole ni bilo nobene. Tiskovno svobodo so ukinitli. Javne kritike ni bilo.

Ko so kapitalisti videli, da se ruši njih zgradba, so pričeli kakor blazni nositi denar v Švico, na Holandsko in v Škandinske države, kjer še ni bilo krize. S tem so še bolj povečali zmedo. Državnike je ta zmeda osupnila in zmešala ter jim odprla oči. Spoznali so, da v gospodarstvu nekaj ni v redu. Uvideli so, da mora država poseči vmes in urediti gospodarski sistem.

Kapital je doslej državo vedno izrabljaj v svojo korist. Zahteval je zaščito carin in valute (seveda šele takrat, ko je imel svojo že na varnem), zahteval je privilegije, subvencije, intervencije. Vse to v škodo konzumenta.

Večina držav je zahtevam kapitala ustregla. Nobena država pa ni zaščitila največjega kapitala — delovne moči, ročnega in umskega delavca, ki ga je denarni trust izkoriščal za svoje profite.

Naprednejše države so poklicale strokovnjake, da bi proučevali vprašanje, kako bi se dala rešiti kriza. Ti so ugotovili, da je treba produkcijo spraviti v sklad s potrebami ljudstva. Brezposelnim je treba za vsako ceno preskrbeti dela, producentom pa predpisati izdelavo in ceno izdelkom. To je toliko, kakor da mora država poseči v gospodarstvo. Temu se je pa kapital uprl. Upornemu kapitalu je najprimerneje odgovoril Roosevelt, ki je dejal: »Če zahteva kapital na eni strani državno zaščito in podporo v svojo korist, mora tudi trpeti, da se na drugi strani država vmešava v njegovo gospodarstvo, kadar gre to vmešavanje v njegovo škodo in v korist splošnosti.«

Strokovnjaki so spoznali, da se more gospodarski položaj izboljšati le po določenem načrtu.

Kakor potrebuje vsako podjetje določen delovni in razvojni načrt, tako potrebuje tudi celotno gospodarstvo določen red.

Po načrtu naj se izkorišča in izrablja vse, kar nam daje zemlja, vse surovine, vsi kmetijski pridelki, vse, kar nam dajejo znanost, veđa in tehnika, vsi industrijski izdelki. Po načrtu naj se produkcija prilagodi potrebam, pridobnina zemlje naj se enakomerno porazdeli. Gospodarski načrt mora služiti splošnosti.

Vsak ima pravico, da živi življenje, dostojno človeku. Vsak ima pravico in dolžnost do dela in vsak naj dobi za svoje delo zadostno plačilo.

Gospodarsko ogrodje je le tedaj močno, če vlada splošna blaginja in če je kupna moč enakomerno razdeljena na vse sloje. To blaginjo si žele najbolj zakrknjena monopolna podjetja. Saj dobro vedo, da je v njih interesu, če se zajamči konzumentu primeren zaslužek, s katerim bo lahko kupoval produkte.

Ne more se pa na mah uvesti nov gospodarski red. Ne more se vse, kar je bilo doslej, uničiti. Potreben je prehod v periodah.

Sistem načrtnega gospodarstva naj se ravna po času, potrebah in krajevnih razmerah.

Seveda zahteva vmešavanje države v gospodarstvo razne tresljaje in motnje. Veliko se pri tem greši. Izkušnje, ki so jih dosegli v drugih državah, pa vendar kažejo izdatno izboljšanje.

Tudi naša država bo morala nekaj ukreniti. Imamo sicer gospodarski svet, toda javnost o delu tega gospodarskega sveta le malo izve. Z nedelavnostjo in čakanjem se kriza v naši državi ne bo rešila.

Če ta gospodarski svet noče ali ne zna delati, potem naj vlada imenuje nove strokovnjake za člane gospodarskega sveta. V ta gospodarski svet spadajo vseučiliški profesorji, znanstveniki, tehnični in gospodarski strokovnjaki, statističarji in tisti ljudje, ki poznajo tukajšnje in inozemske gospodarske in socialne razmere.

Gospodarski svet naj ugotovi, kaj lahko dobimo iz lastne zemlje, kaj lahko doma produciramo, kaj moremo izvažati in kaj moramo uvažati, kaj je treba likvidirati in kaj na novo zgraditi. Ugotovi naj potrebe ljudstva. Pri tem naj se ozira po krajevnih razmerah in potrebah.

Naj navedemo za rešitev krize nekaj misli. Predvsem je potrebno:

1. da se prične brezobziren boj korupciji in brezvestni spekulaciji.

2. da se državna uprava reorganizira, poceni, poenostavi in decentralizira na banske uprave ter prilagodi krajevnim potrebam in razmeram;

3. da dobi vsaka banovina gospodarsko samostojnost;

4. da vodijo državna podjetja strokovnjaki in ne birokrati;

5. da se revidirajo vse carinske in prevozne tarife. Privilegiji, ki so v škodo splošnosti, naj se ukinejo;

6. da se razpiše prostovoljno ali prisilno notranje posojilo, s katerim naj se z javnimi deli preskrbi brezposelnim delo. Pri razpisu posojila naj velja načelo: čim več ima kdo, tem več mora podpisati. Nižji nameščenci in delavci naj se oproste prisilnega posojila. S posojilom naj se izvrše predvsem javna dela, kjer je v pretežni večini potrebna samo delovna moč in ne material (regulacija rek, zgradba cest). Posojila naj ostanejo v banovinah, in sicer v vsaki toliko, kolikor je bilo v njej podpisano;

7. da se prisilno fuzionirajo ali likvidirajo tisti denarni zavodi, zavarovalnice in podjetja, ki nimajo življenjske moči, ostali zavodi in podjetja naj pa pridejo pod državno kontrolo in dobe državno posojilo v tisti višini, da bodo lahko normalno poslovali in si zopet pridobili zaupanje vlagateljev;

8. da prevzame Drž. hipotekarna banka vse tiste kmečke dolgove, ki niso bili storjeni s spekulativnim namenom;

9. da se omogoči delovnemu človeku, da si z državnim posojilom zgradi lasten dom;

10. da se objavi, da hoče država urediti vse gospodarstvo tako, kakor to zahtevajo splošni interesi, in obenem rešiti vsa socialna vprašanja;

11. da pošlje v ta namen strokovnjake v druge države, da na licu mesta prouče, kako so se obnesli posamezni sistemi načrtnega gospodarstva. Kar je dobrega, naj se uporabi za našo državo;

12. da se na podlagi izkustev in dobljenih podatkov napravi idejni generalni gospodarski načrt za vso državo. Ta osnutek naj bi dobile posamezne banovine, kjer bi banovinski gospodarski odseki izdelali na podlagi idejnega državnega gospodarskega načrta banovinski načrt. Ta banovinski gospodarski načrt bi se razposlal srezom, kjer bi ga posamezni sreski odbori pregledali in razčlenili na občine. Vsaka občina bi potem razpoložila idejni državni, banovinski, sreski in občinski načrt na javen vpogled. Pritegnile naj bi se gospodarske, strokovne, kmetijske in delavske zbornice. Časopisi naj bi o vseh podrobnostih obširno pisali. Poslanci, občinski svetovalci in strokovnjaki bi morali na javnih predavanjih pojasnjevati te načrte in omogočiti ljudstvu, da bi tudi ono sodelovalo pri teh načrtih. Resolucije, sklenjene na teh predavanjih, bi se morale predložiti sreskim načelstvom, ki bi jih potem s svojimi predlogi poslala banski upravi. Ta bi izdelala potrebne izpreminjevalne predloge in jih poslala centralni vladi, da jih upošteva pri izdelavi definitivnega gospodarskega načrta. Sodelovanje ljudstva pri izdelavi načrta pa je nujno potrebno. Povsod so drugačne razmere in potrebe. Načrt dravske banovine bo povsem drugačen kakor načrt dunavske banovine. Gospodarski načrt dravske banovine se bo moral ozirati na prvem mestu na tujski promet, na živinorejo, na mesno in mlekarstvo industrijo, na vrtnarstvo in na sadjarstvo. Banovine v južnih ravninah bodo predvsem potrebovale združnega gospodarskega načrta. Tam potrebujejo kreditnih, strojnih, žitnih, prodajnih in drugih kmetijskih zadrug. Za tajnike teh zadrug naj bi se postavili brezposelni akademično izobraženi ekonomski, komercialisti,

strojni in kultuonr-tehnični inženirji, ki naj bi bili državni uradniki in ki bi delali po gospodarskem načrtu.

Velika ovira gospodarskega razmaha je brezbriznost ljudstva. Če narod otopi, če se ne zanima za nič, če je prepričan, da se njegov položaj ne bo izboljšal, potem se ga loti malodušnost. Enkrat si moramo priznati, da vlada pri nas pri vseh slojih strašna nezadovoljnost. Kdor tega ne verjame, naj kar malo pogleda okoli sebe. Producent, trgovec, obrtnik vam bo povedal, kako je z njim. Če ni odjemalcev, ni zaslužka. V zadnjih 4 letih je samo v Sloveniji propadlo 3500 podjetij. Lansko leto je odjavilo obrt nad 1000 obrtnikov. Zdravniki, advokati, inženirji, arhitekti komaj životarijo. Kmetje so vsi zadolženi.

Pravijo, da je vsak drugi davkoplačevalec zarubljen.

Nameščenci in delavci s svojimi plačami ne morejo živeti. Za vse te niso važni politični in plemenski prepiri. Vsi ti hočejo, da se predvsem uredi gospodarstvo, da se jim omogoči delo in za življenje potrebni zaslužek. Saj sreča ni ravno v bogastvu, sreča je v udejstvovanju, v delu, sreča je v tem, če se človeku omogoči, da izrabí svoje zmožnosti za cilj in uspeh.

Henri Barbusse:

ŽENSKA

Pred tremi meseci je umrl v Moskvi sloveči francoski pisatelj Henri Barbusse. Da seznanimo bralce z njegovim delom, prinašamo eno njegovih najlepših, človeku najbližjih črtic.

oča, kjer sta stanovali, je bila tako nizka in temna, da se je v njej že temnilo, ko je bilo zunaj šele poldne. Samo nejasno je bilo mogoče pregledati vse prostore. Koti so bili zaviti v temo, tla so bila slabo tlakovana, da so bila zaradi svojih majavih kamenitih plošč in gole prsti prej podobna slabi cesti.

Umirajoča starka je pogledala s postelje v somrak bledih solnčnih žarkov, ki so silili samotno skozi potemnela stekla malih oken. Dejala je hčeri:

»Marija, po moji smrti moraš iti iskat svojega brata. Ostal je tam v rudniku, takrat, ko sem zapustila vajinega očeta. Zdaj sta ostala siroti in živita skupaj! Vsekako ga boš dobila, ker se piše prav tako kakor ti. Pomagala mu boš, on bo tebi pomagal, saj veš, da ni slab človek.«

To so bile njene poslednje besede. Še tisto noč je za zmeraj onemela.

Po pogrebu si je oblekla Marija sivo obleko, snela cvetlice s klobuka, ker niso bile primerne za žalovanje, in se odpravila na potovanje. Najprej se je vozila dolgo z železnico, potem pa je morala hoditi še peš skozi črno deželo premoga, proti tistemu kraju, kjer bi bila morala poiskati svojega brata.

Čim bolj se je bližala rudniku, tem temnejša je postajala pot. Ogromen oblak je ležal nad vso pokrajino, skoraj tik nad zemljo. Tako temno je bilo nebo.

Marija je najela sobo v gostilni ob glavni cesti. Hiše so bile vse črne od saja.

Zvečer je čakala z veliko množico žen delavce, ki so prihajali iz jame. Tuljenje siren ji je jemalo sapo, potem pa se je prestrašila neizmerne množice bledih rudarjev, ki so stopali iz globoke jame s težkimi koraki in šli dalje kakor en mož in vsi v isto smer. Tako je bilo, kakor bi bila gledala pogreb.

Nič se ne čudimo, če mladina ob sedanjih razmerah naseda komunističnim agitatorjem. Saj ni nikogar, ki bi se rešno in energično lotil dela in rešil pereča in neodložljiva vprašanja.

Ljudstvo se je v 17 letih naveličalo teh političnih sporov. Nič več ne verjame raznim obljubam. Ljudje hočejo kruha in dela. Zato morajo urediti gospodarstvo strokovnjaki in ne politiki.

Narod zahteva dejanj in takojšnjih ukrepov.

Ko bo ljudstvo spoznalo, da hoče država urediti gospodarstvo, da hoče ljudstvu pomagati, da hoče rešiti krizo in da hoče dati dela brezosebnim, potem se bo pričelo splošno gibanje. Politična napetost bo prenehala. Plemensko vprašanje bo izgubilo na važnosti. Rešitev krize bo stopilo v ospredje. Ljudem se bo odprl pogled v bodočnost. S tem bo ljudstvo zopet dobilo zaupanje v državo. In to zaupanje bo potrebno, če hoče država dobiti prostovoljno in ne prisilno posojilo.

Seveda se vsa ta vprašanja ne smejo zavleči na dolgo dobo let. Rešiti jih je v najkrajšem času.

Naročnike, ki se bavijo s temi vprašanji, vabimo, da napišejo za »Prijetelja« svoje misli.

Sredi delavcev je takoj spoznala svojega brata, čeprav je bila šele v petnajstem letu, ko sta se ločila. Da, da, seveda je bil Jean s svojim drobnim, bledim obrazom (oh, tako droben, tako bled je bil!) in z dolgim, vse preveč okleščenim telesom. Nekaj je bilo na njem, kar ga je ločilo od drugih, zdelo se je, da mora biti bolj utrujen kakor vsi drugi, zelo nesrečen in zelo sam.

Toda oh, moj Bog! Marija je takoj opazila, da so ga začeli tovariši suvati, se norčevati iz njega in se mu smejati. Potem je stopil iz njihove vrste, se preril skozi množico in odhitel stran.

Marija je šla za njim. Stopil je v hišo, čisto preprosto hišo, kjer so dajali stanovanja v najem, toda prej je še dvignil glavo, da bi se prepričal, ali je res prava hiša. Tako delajo vsi ljudje, ki so negotovi, zamišljeni. Kmalu se je vrnil iz nje in šel v sosedno, kjer je bila javna kuhinja. Tu je obstal na pragu, kakor bi se bil prestrašil ropota, naposled pa je le z negotovim korakom stopil v vežo in izginil.

Torej sam, brez žene ali prijateljice? Kaj je to vendar čudnega, saj je tako prav! Potem bo vsaj lahko ostala brez sitnosti pri svojem bratu. To je važno in prav. Toda zakaj jo to veselo spoznanje hkratu tudi boli, zakaj vzdrhti vsa ob misli na njegovo samotnost?

Tudi ona stopi v javno kuhinjo in sede, tako da gleda z obrazom proti bratu, dve mizi od njega. Povsod okoli jedo obiskovalci, na glas srebajo in cmokajo. Jean gleda zmedeno, žalostno, kakor bi bil že zvedel, da je mati umrla. V žarki luči se kažejo na njegovem koščenem obrazu črne črte in beli madeži.

»O, ti si, ljubi?«

Prešerna tropa in v njeni sredi s trakovi polepšana ženska s pijanimi očmi in živimi kretnjami. Mimogrede se ustavi ob mizi mladega moga. On pa je le nekaj zamrmral in se še bolj sklonil nad svojim krožnikom. Naposled so šli zasmehovalci dalje, toda povsod okoli se je še slišal ženski smeh.

Njen brat, ki ga je naposled dobila, je torej tak siromak, da se vsi iz njega norčujejo! Nihče ni dober z njim, nihče noče biti njegov prijatelj. Če gre z dela, se mora ogibati ljudem, se mora skriti prav v kot jedilnice.

Marijine oči so se zaiskrile v solzah. Hudo ji je bilo zaradi njega. No, saj je zdaj ona prišla. Ona mu bo popeljšala življenje. Nadomestila mu bo družino. Stanovanje bosta imela in cvetje na kaminu...

Posmejala se mu je.

Prestrašil se je. Od presenečenja so se mu odprla usta in ostrmel je ob pogledu na žensko, ki se mu je smehljala.

Ona pa je zardela. Torej je ni spoznal? To se pravi, mislil je... Podzavestno je povescila trepalnice in prav tako podzavestno jih je spet dvignila. Kakor prej, ni umaknil svojih široko razprtih oči od nje. V njegovem bledem obrazu so bile te oči kakor dve ogromni, okameneli solzi. Izdajale so tako pretresujoče strmenje, da je Marija vzdrltela. Iznova se mu je posmejala.

Ta nemi prizor ni ostal brez prič. Glasna družba je opazila, da sta se Cadieu in lepa tujka spogledovala. Delavci so začeli suvati drug drugega, ženske so klepetale in vsi so z zanimanjem pričakovali, kako se bo to še razpletalo.

»Poglej no... saj res... res,« so šepetali.

V zadregi je začela Marija jesti. Ni se več upala pogledati k Jeanu, čeprav je čutila, da počiva njegov pogled neprestano na njej. Hkratu je čutila na sebi tudi poglede vse dvorane.

Naposled, ko so bili že pri kavi, se je dvorana napol izpraznila.

Tedaj se je odločila, da je vstala in šla k svojemu bratu. Ko je videl, da je res namenjena k njemu, je vstal, da bi pojasnil pomoto — zakaj mislil je, da mora biti pomota — in se ji predstavil:

»Jaz sem Jean Cadieu.«

Že je odprla ustnice, da bi mu rekla: »In jaz sem, jaz sem Marija, saj veš, tvoja sestra Marija.«

Toda na teh rdečih, svežih, polnih ustnicah je videl on toliko upanja, da Marija — ne da bi se bila zavedela, kaj se godi v njej — ni mogla izpregovoriti besede in je samo smehljaje se obstala pred njim. Naposled se je zbral in rekel:

»Če hočete, pojdeva ven.«

Skupaj sta šla, počasi, zamišljeno. Ko sta bila zunaj, jo je prijel za roke. Potem jo je vzel pod roko. Pustila mu je to.

Zakaj, zakaj ni takoj razdrila te žalostne zmote?... Namesto tega mu je samo rekla:

»Ali živite čisto sami?«

»Da, seveda,« je odgovoril. Potem pa, sam bog vedi, kako se je trudil, da je te besede rekel: »Zakaj me vprašujete? Tako smešno je. Saj vendar veste, siromašen sem... Zaradi siromaštva se zdim tudi vsem tako smešen...«

»Ali nimate nobenega prijatelja?«

»Ali kdo mara zame?... Saj razumem, toda... kako naj rečem...« Nerodno mu je bilo govoriti o takih rečeh. Tudi ni bil vajen uporabljati takih besed in zato so ga zmedle.

Toda namesto da bi mu bila vse razložila, je nadaljevala tiho, skoraj šepetaje:

»Kako mehke je izraz vašega obraza. Marsikatera ženska bi bila lahko z vami srečna.«

»Do danes mi ni še nobena rekla, da...«

»Toda jaz vam rečem... Saj me vendar slišite...«

»Vi?... Vi?...«

Iznenada jo je objel s svojimi dolgimi rokami in jo potegnil k sebi, da bi jo poljubil. Njegove ustnice so se dotaknile dekletovega lica.

Potisnila ga je stran.

»Ne, ne...!«

Brez moči so mu omahnile roke, tako slaboten, tako poteptan je stal pred njo.

»Poslušajte me!« je rekla Marija. »Ne smete me ljubiti. Zelo nesrečna bi bila, če bi me ljubili. Nisem prosta, ne, nisem prosta... Če bi le vedeli... In potem... Stran moram od tod. Toda druge ženske bodo odkrile, prav tako kakor jaz, da niste tako kakor kdorsibodi...«

»Kako?« je vzkliknil in njegov obraz je bil kakor v ekstazi. »Da bi mene ljubile? Ali je sploh mogoče mene, mene ljubiti?... Povejte mi, ali bi me ljubili, če bi bili prosti?«

»Da,« je šepnila, »da... toda... zdaj se dobro imejte...«

Pobegnila je. On pa je ostal še tam, ves trd, bled in nekaj na njem se je lesketalo kakor voščena sveča. Njegove oči, njegov obraz, ves se je lesketal. Zadel ga je odsev najlepše, najčudovitejše ženske... Od tega trenutka dalje se mu je zdelo, da ima ogromen zaklad, talisman, ki mu je dal moškost in moč, da se bo lahko boril za življenje in za srečo.

Ona pa je bežala, odhitela, ne da bi jo bil kdo opazil, po brezkončnem hodniku gostilne, vrgla se je na posteljo v svoji siromašni sobici in zarila svoj obraz v blazine.

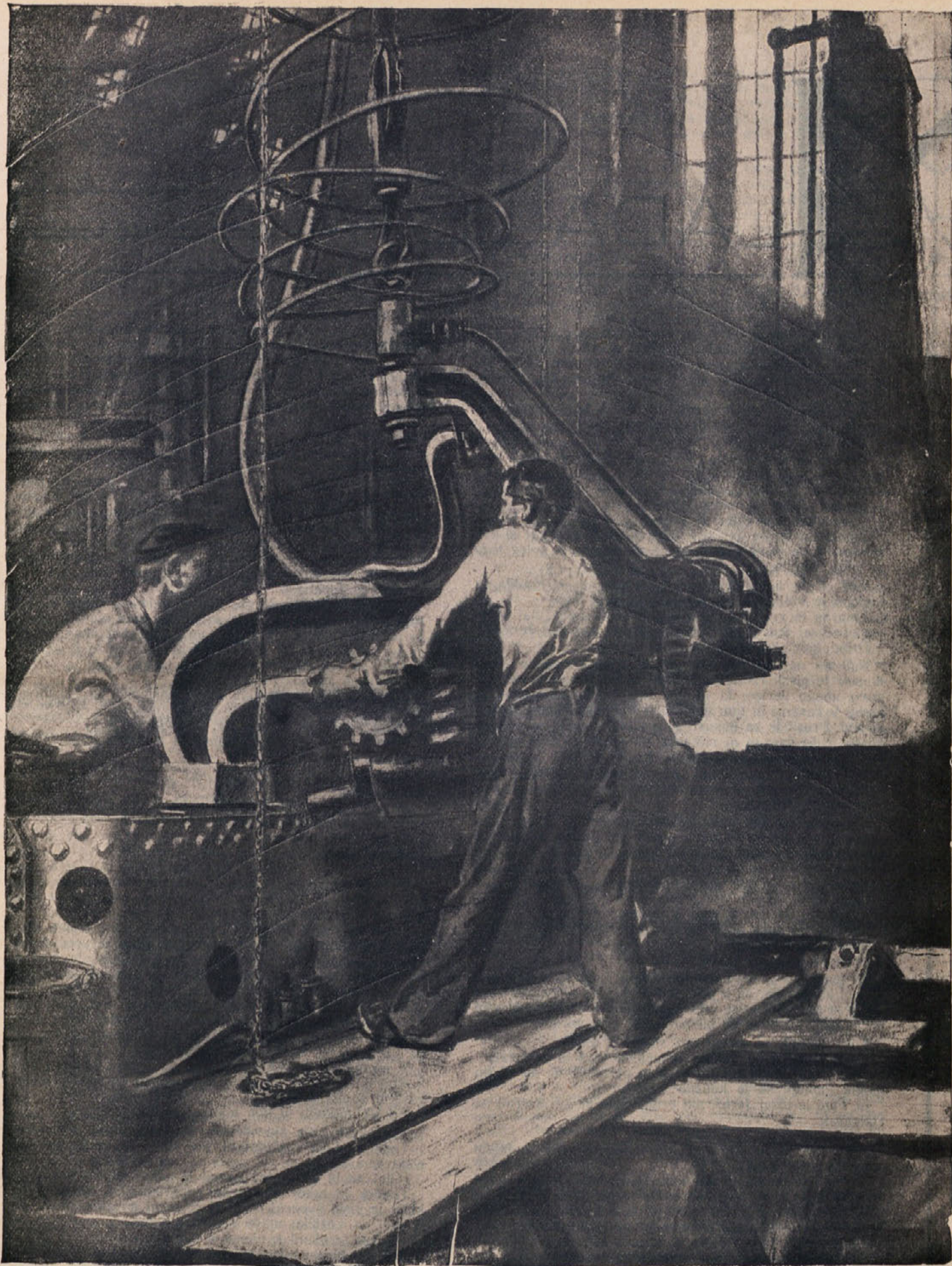
Ko se je zjutraj zmračilo, je šla stran. Svojega zapuščenega brata ni smela več srečati, ker se mu je pokazala kot ljubeča ženska in ne kot sestra.

Zelo je jokala, ko je šla. Toda to so bile solze veselja in bolečine hkratu.

(B. R.)

G. A. NO.

Stroj naj bo v korist in ne v pogubo človeštva.

LADA LETA

ANTON INGOLIČ:

Nadaljevanje.

Naslednje dni je bil dom pravi pekel.

Toda Tine ni odnehal.

Zgodilo se je. Jerica je pač mlada, Ivan pa tudi. Saj se bosta poročila. Naj jo vzamejo domov, sicer bo še slabše.

A mati in oče nista marala niti čuti o tem. Naj se prej poroči, potem pa lahko pride domov. Sicer pa ne!

Tine se je odpeljal k Jerici.

Vsa se je izpremenila. Njen ozki obraz je bil še bolj košččen in ves rumen. Prav grda je bila. Oči je imela raztrgane, telo pa nakaženo. Ko ga je zagledala, se je skrila za vrata in neutolažljivo jokala.

Gospodinja, pri kateri je stanovala, je dejala, da bi bilo najbolje, ko bi šla Jerica k zdravniku, bogve kaj je vse počenjala, da se ni opazila njena nosečnost, in poleg tega je tako slabotna.

Tudi Tine ji je prigovarjal. Jerica se je branila, a končno je obljubila, da bo šla prihodnje dni.

Tine se je vrnil na Ogljenšak in pisal Ivanu, naj si izposluje vsaj teden dni dopusta, da se poroči z Jerico.

Drugi teden je dobil odgovor.

Naj mu najprej odpusti, da se je tako zgodilo. Tudi domov je pisal. Hvaležen mu je, da se je zavzel za njegovo ubogo Jerico, ki jo ima tako rad. Kako hudo je živeti v kasarni in tam daleč pod Pohorjem imeti Jerico, ki trpi. Prosil je za dopust, toda samo smejali so se mu. Za to je še čas, to ni nič tako nujnega, ali dva meseca prej ali pozneje, so mu dejali. Ko bi ne imel skrajšane vojaške dobe, bi ga dobil, tako je pa vse zaman. Lepo, lepo ga prosil, naj skrbi za njegovo ubogo, ljubo Jerico. Vse mu bo povrnil.

Kar se je še pred tedni zgodilo, je postalo Tinetu tako neskončno daleč. Ves je bil pretresen. Jerico je imel že od nekdanj zelo rad. Že kot majhen deček jo je vedno vodil s seboj in se igral z njo.

Tudi Marta je bila vsa izpremenjena. Spomnila se je svojega časa, ure in ure je postajala ob oknu.

Nekaj je vstalo v njej k novemu življenju.

Tine pa je spet odšel domov in skušal doseči, da bi vendar Jerico sprejeli.

Prva se je vdala mati.

Že tedaj, ko je pred tednom dobila Jeričino in Ivanovo pismo, je sklenila, da ji piše, naj pride. Saj je vendar njen otrok in tudi njej bi se bilo tako zgodilo, ko bi bil Martin pri vojaki in bi je ne bil mogel še prej poročiti.

Toda Kotnik ni maral niti slišati o tem.

A sčasoma se je vendar omečil, a tega ni pokazal!

»Naj pride, toda najprej jo bom pretepel, da se ne bo mogla ganiti,« se je končno vdal.

In Tine je pisal Jerici, naj pride. Sam pa se je vrnil na Ogljenšak.

Jerica se je že odpravila na kolodvor, a v zadnjem trenutku se je vrnila.

Ne, ne! Ne bo šla! Bo že kako. Čez dober mesec in pol se vrne Ivan in bo vse dobro. Da bi šla domov in poslušala, kako bo oče kričal nad njo, kako jo bo morda celo pretepel, kako bo zmerjal vse po vrsti zaradi nje, kako bo mati venomer jokala in ji očitala, kako bodo po vsej vasi govorili o njej, se ji smejali in dražili očeta v go-

stilni. Naj bo nekoliko vinjen in naj mu kdo izmed potoških kmetov zabrusi v obraz:

»No, sedaj je pa tudi tebe zadelo! Pa si se tako nosil! Sedaj pa imaš. Sina z otrokom ti preživlja Lužarjeva učiteljica, hčerka pa se ti je spečala s pomočnikom!«

Saj on bi pobil vse v gostilni, prišel domov in ubil še njo.

Ne, ne! Ne bo šla!

Toda takoj naslednji trenotek se je z vsemi mislimi oprijela doma.

Mati bo pazila nanjo, ona ve, kako je treba, in tako dobra je. Tu pa je med samimi neznanimi ljudmi, ki gledajo samo na denar. In odkod naj ga vzame? Saj je gospodinja že toliko dolžna, da jo vsak dan oforminja, naj prinese denar ali pa naj gre. Da, da, morala bo iti. Naj doma bo pridna in potem, ko bo mimo, bo ostala vedno doma in pomagala materi. Tudi Ivan tako želi.

In se je odpeljala.

Silno slaba je bila in vse telo jo je bolelo kakor odprta rana. Zdaj pa zdaj se ji je zatemnilo pred očmi in obšla jo je taka slabost, da se je morala oprijeti okna, da se ni zgrudila. O, zakaj ni šla k zdravniku, saj to je vendar čudno, da ji je zadnji mesec tako hudo.

Počasi je stopala proti Potočju.

Zdaj pa zdaj je obstala in se naslonila ob brzojavni drog.

Hvala Bogu, da ni nikogar, ki bi jo videl.

Sicer pa, saj je vseeno, samo da bi prišla domov!

Domov! Domov!

Kaj bo dejala mati? Kako naj ji pogleda v oči? Kaj naj ji reče?

In oče? Ali ne bo vzdignil roke in zamahnil?

O, naj zamahne, naj, saj je zaslužila!

Samo da bo doma!

Doma! Doma!

Tisti popoldan je Tonček izgotavljal pomočniško delo, pisalno mizo iz hrastovine. V soboto jo odpeljejo v Maribor in v nedeljo pojde k izkušnji. In potem bo prost!

Že drugi teden pa odide! O, on ne ostane doma, kjer ga oče od jutra do večera zmerja in ga je še pred dnevi udaril s kosom deske, da si mu bo kmalu že devetnajst let in bo v nedeljo pomočnik. Ali je on kriv, če ga mizarstvo ne veseli, najmanj pa doma, kjer nima nobene prostosti. Če gre v nedeljo ali kdaj zvečer k Drenovemu Vinku, da bi kaj delala, pa ni potem ves teden miru. Zato pojde rajši v železniško delavnico v Maribor. Jeseni bi ga vzeli. Dotlej si pa dobi drugod delo.

V mraku ga je poklicala mati, naj gre z Lojzom doli k Robniku po voz, da bodo drugo jutro že zgodaj lahko naložili pohišstvo.

Pri Robnikovih ni bilo nikogar doma.

Tonček in Lojz sta vlekla velik voz izpod kolarnice. Tedaj je Lojz zagledal tik hlevskih vrat velik zavitek električne žice.

»Glej, to bi bilo zate! Vzemi je nekaj metrov!«

Tonček je takoj spustil oje in pristopil k vratom. Na klinu je visel sveženj ovite žice, nekaj korakov stran pa je stal na vozičku majhen elektromotor.

Tonček je planil k njemu in se zasmejal:

»Kaj ko bi spustila vanj tok?«

Lojz je bil kar navdušen. Ogedala sta se, nikogar ni bilo doma. Tonček je naglo pregledal motor, nato je skočil k zavrtku žice.

Da, en konec že pelje v stikalo pri motorju. Iskal ga je z očmi v zamotanem svežnju žice, toda ni ga bilo najti.

Zato se je povzpel z bosimi nogami na kamen ob zidu in pograbil ves zavoj, da bi ga snel s klina.

Tedaj pa je zakričal in padel po kamenitem pločniku. V hipu se je spet dvignil in se kakor blazen začel metati po zemlji.

Lojz je v grozi planil na cesto.

Tam je prihajala Jerica.

Planil je k nji, brez besede pokazal na Tončka in drvel dalje.

Jerica prvi hip ni slutila nič hudega. Videla je samo, kako se Tonček z velikim svežnjem žice premetava ob zidu. Šele ko je pristopila nekaj korakov bliže in opazila njegov posineli obraz, je spoznala, kaj je.

Toda tedaj jo je od strahu in groze obšla tolika slabost, da se ni mogla niti premakniti z mesta. Stemnilo se ji je in zgrudila se je sredi dvorišča. Ko se je čez hip zavedela, se je pognala proti Tončku.

Mora ga rešiti žice!

Z zadnjimi močmi se je vlekla po zemlji dalje. Vsa je trepetala in strmela v Tončkov obraz, ki je postal vedno bolj sinji.

Mora do njega! Mora iztrgati žico iz stikala!

Ko je začutila žico v svojih rokah, se je je krčevito oprijela in jo vlekla k sebi. A ni se niti ganila. Končno se ji je posrečilo, da se je povzpela na kolena in se z vso težo svojega telesa obesila na žico.

Toda tedaj je padlo nekaj nanjo, jo udarilo, in ni vedela ničesar več.

Še tisti večer je ležal Tonček na mrtvaškem odru, drugi dan pa so položili poleg njega še Jerico.

Zdravnik je upal, da bo ostala, toda ni bilo pomoči. Ko bi ne bila noseča, bi bila morda prenesla.

Mati je kakor brezumna tekala okoli hiše, oče pa se ni ganil iz sobe. Nepremično je strmela v posineli Tončkov obraz in v Jeričinega belega, le tu in tam sinjega od udarcev. Nič ni vedel, kaj se godi okoli njega, samo dva obraza, mrtva obraza, je videl pred seboj.

Proti večeru sta prišla Tine in Marta.

Zgrudila sta se sredi sobe in izbruhnili v krčevit jok. Kakor blazna sta se objemala in jokala.

Nekaj groznega, strašnega je ležalo pred njima!

Čez pet dni je prišel Ivan, utrujen do smrti. Jokal in tipal je na Jeričinem grobu, dokler niso prišli orožniki, ga vklenili in odvedli nazaj v Beograd.

VI.

V dolgih presledkih so se oglašali iz Kotnikovih delavnic udarci na cesto, oblič in žaga sta zdaj pa zdaj zapela, a nekam zateglo, leno in žalostno. Stroji so po več dni mirovali. Kakor da je vse izumrlo.

Kotnik je taval okoli hiše, v delavnici ni strpel dolgo, strojev že ves čas niti pogledal ni. Najrajši je slonel ob potu na sadovnjaku in zrl preko njiv bogve kam.

Sedaj je vedel, kako vse zaman je bilo delo njegovih štiridesetih let. Tam spodaj stoji liša z delavnicami, v njih stoje skobeljniki in stroji, tam spodaj je vse njegovo življenje, in čez leta bo prišel nekdo, ki ga še ne pozna, se naselil tam, stopil k njegovim skobeljnikom, yzel v roke njegovo orodje, pogal v pogon njegove stroje in začel delati. On pa, ki je imel osmero otrok, nima sedaj niti enega, ki bi mu izročil vse to. Vsi razen enega so mu umrli, edini, ki mu je ostal, pa se je povzpela tako visoko, da se ne mara več vrniti sem in ostati tu. O, on bi lahko! On bi lahko nadaljeval njegovo delo, saj ima ljubezen do lesa; toda on ima še nekaj drugega, kar ga oddaljuje in odtuja je lesu in delavnicam!

Ana je imela neprestano solze v očeh. Toda vendar je ves dan delala, kuhala, molzla, krmila prasiče in delala na vrtu ali njivi. Toliko dela je bilo in še huje ji je bilo,

če ni bilo opravljeno. Leto za letom ga je opravljala, da ji je prešlo v kri, in sedaj je morala delati, čeprav so ji včasih solze tekle na štedilnik, v prasičjo hrano in na zemljo, ki jo je okopavala. A zvečer, ko je vse opravila in je Tine posedel še v kuhinji pri nji, se ni mogla premagati.

Tine jo je tolažil, ji pomagal v vsem, poleg tega pa skrbel, da so delali v delavnici, ker oče se za nič ni brigal. Peljal se je zdaj sem, zdaj tja zaradi dela. Tudi njemu je bilo tesno pri srcu, toda obenem mu je bilo nekam tako čudovito, ko je sam skrbel za vso hišo, ko je sam vodil delo v delavnicah. In prav ta skrb ga je odvajala od temnih misli, mu dajala moči in nekega tihega veselja nad samim seboj. Čutil je, da sedaj vendar ni zaman na svetu, da sedaj komu pomaga, da stoji nekje na trdnem in da se nekaj giblje, dela po njegovi besedi. Tudi sam je prijel za težje delo in vse se mu je posrečilo. Koliko lepše je vendar vse to od prejšnjega večnega študiranja! Čutil je neko zadovoljnost nad svojim življenjem, neko polnost, ki je prej ni nikoli poznal. Prej je bilo vse prazno v njem in le od časa do časa so ga navdala kaka brezumna čustva, ki so ga za nekaj časa potegnili za sabo, da ni ničesar vedel.

Sedaj pa venomer čuti, da živi in da ima njegovo življenje neki pomen.

Marta je od tedaj, ko je Tine dobil Jeričino pismo, posebno pa od Jeričine in Tončkove grozne smrti, v dolgih dneh in nočeh, ko je bila sama, iskala v sebi nekdanjih misli, čustev in hrepenenj in se polagoma vsa prerodila. Njeno srce se je spet napolnilo z najnežnejšimi čustvi do Tineta. Vse ji je spet pelo kakor pred leti.

V dolgih poletnih dnevih se je sedaj izprehajala po gozdovih in vinogradih ter premišljevala o sebi in Tinetu. In nič ni našla na njem več takega, kar bi jo spravilo v slabo voljo. Vse je bilo lepo in dobro! Da, on jo ima rad kljub vsemu, saj bi sicer ne bil včasih tako topel in nežen. Sedaj ga razume popolnoma, rada ga ima in ima moči, da bo potrpeča, četudi bo krivičen z njo, saj je prepričana, da bo končno vendar spoznal njeno ljubezen in bo postal srečen ob njej.

Samo naj pride, da ne bo sama, da je ne bo več groza pred Jeričinim in Tončkovim obrazom, ki ju še vedno vidi pred sabo. Posebno ponoči. Vso noč gori luč in Marija mora spati na Tinetovi postelji, toda njo je še strah. Saj razume, da mora sedaj ostati doma, toda vsaj za dva ali tri dni naj pride, potem pa lahko spet odide domov!

O, ko bi ne imela Martice, bi ji bilo še težje! Kako rada jo ima! Ko bo prišel Tine in jo bo videl, jo bo moral imeti tudi on rad! Ne samo včasih kakor doslej, ampak vedno.

Samo naj pride sedaj in jo vidi, kako je razumna in pridna!

In zadnje dneve je k temu prišlo še nekaj drugega. Ni dobila mesečnega perila.

Vsa zbegana je bila.

Ali je nosna?

Toda lansko leto, ko se je nekaj prehladila, ji je tudi enkrat izostalo, a naslednji mesec ga je dobila in nič ni bilo. S tem se je potolažila za nekaj časa, toda vedno bolj in bolj je bila zbegana.

Kaj pa, če je nosna?

Kaj naj napravi?

Naj gre k zdravniku? Ali pa naj počaka?

O, rada bi imela otroka, a ne sedaj! Potem, ko bi Tine imel službo in bi ne bila več učiteljica, ko bi se mu mogla vsa posvetiti! Kako lepo bi bilo! Toda sedaj, ko živijo v taki revščini, ko je Tine že itak ves obupan, sedaj pa se ga boji!

Ko je prišel Tine, mu prve dni ni omenila nič o tem, pozneje pa ji ni bilo nič več slabo, jed ji je dišala kakor običajno in vedno bolj je bila prepričana, da bo gotovo kakor lansko leto. In polagoma je popolnoma pozabila.

Nič je ni moglo spraviti v slabo voljo. Sama nežnost in ljubeznivost jo je bila.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Letos je sneg samo visoko v planinah.

P. St.:

urist filozofira

Janko Peklár je srečno prebil zadnje juridične izpite, potem je odhitel na svoj dom pozdravit svoje starše s tihim namenom, da doseže izreden nameček njih podpore, da bi mogel oditi nekoliko na oddih kam na Gorenjsko. Vse je šlo po sreči, tudi očetov blagoslov je bil skrbno spravljen v listnici.

Janko se je vrnil ves navdušen v zavesti prebitih izpitov spet v Ljubljano. Svoj kvartirček je bil že prej odpovedal, pa tudi sicer bi se ne spodobilo, ko bi diplomiran jurist še nadalje stanoval pri stari Kosovki, kajti za diplomiranega jurista se ne spodobi, kar je bilo komaj dobro za studiosusa iuris oziroma pozneje za kandidata iuris.

Toliko juridične znanosti se je nakopičilo v njegovi glavi v zadnjih tednih, da se je kar ni mogel iznebiti, da bi zaživel spet redno, praktično življenje. Tako se je zgodilo,

da je napravil pravo najemno pogodbo z vratarjem hotela, preden je sprejel ključ od sobe v svoje varstvo. Pozno je že bilo, in zjutraj se je nameraval zgodaj odpeljati na Gorenjsko, kamor si je že toliko let želel. Zlezel je v posteljo in kmalu zaspa.

Zjutraj je nekdo krepko potrkal na vrata in naznanil, da je že peta ura. Diplomirani jurist Janko Peklár je planil pokonci in se hitro spomnil snočnjega dogovora z vratarjem, saj je situacijo, da je v hotelu, takoj spoznal. »Kako si le drznejo razbijati po mojih vratih, saj sem vendar najel sobo za 24 ur! S kakšno pravico me preganjajo že sedaj? To je motenje posesti v času veljavnosti najemniške pogodbe. Hkrati je to tudi zdravju škodljivo in mi je hotel odgovoren za morebitno poslabšanje mojih živcev... Pa, saj res, snoči sem bil dal vratarju pooblastilo, da me danes ob petih zbudi. Pooblastilo je bilo sicer samo ustno in bi pred oblastvi komaj kaj veljalo, vendar ga ne kaže izpodbijati... Vrtar je

ravnal vsaj v dobri veri, da me ima pravico že sedaj preganjati. Verjetno je, da bi ga oblastvo ne kaznovalo... Drugačen pa je položaj, ko bi vratar zahteval še nagrado zato, da me je zbudil. To spada v njegovo službeno dolžnost, vsaj tako je uzuelno, in bi bilo njegov zahtevek odkloniti. Ko bi mu pa sam ponujal napitnino za to, da me je zbudil, bi bila to že korupcija, kajti kaj bi se zgodilo, ko bi vratar že naprej računal z veliko ali majhno napitnino? Euditi bi prišel vsekakor. Tiste, ki bi mu obljubili preveliko napitnino, bi zbudil morda celo prezgodaj, vsekakor bi pa pri njih potrkal tako močno, da bi morali dobiti živčni napad... Edino pravilno je torej, da mu napitnine niti ne ponudim, ker bi jo iz prej naštetih razlogov morda celo odklonil... Poglavitno stran te komplicirane zadeve sem pa še pozabil: ugotoviti je treba, ali je vratar trkal o pravem času, ne prezgodaj in ne prepozno, kajti za oboje je vsaj civilno, če že ne kazensko odgovoren...«

In diplomirani jurist Janko Peklár je pogledal na uro... Kazala je že pol šestih, kajti s svojim juridičnim filozofiranjem je izgubil pol ure. Ker pa je vlak odhajal že ob tri četrt, ga je srečno zamudil...

P. St.:

Dva samogovora o plesnem večeru

On: Kaj takega pa še ne! Danes sem pa dokazal svoji ženi in tudi prijatelju, da nisem nič ljubosumen. Kar sama sem ju pustil za mizo ter stopil po dvorani. Tudi plesala sta, kolikor sta hotela. Zdaj mi je dovolj teh norčarij. Tudi drugi ljudje so morali spoznati, da mi ni do tega, da mi prinašajo pošte. Prepričan sem, da mi bo žena za to moje zaupanje silno hvaležna. Že dolgo ni bila tako ljubezna in lepa ko nocoj...

Ona: Res, prelep večer je bil! Naplesala sem se, da me že noge bole. Kako me je stiskal, da sem kar čutila, kako mu utripa srce. Pa kaj mi je vse pripovedoval ta porednež! Da bi šla jutri z njim v kino. Čisto zagotovo mu nisem obljubila, a slutim, da pojdem, če le moža ne bo doma. Kaj je le danes mojemu možu? Ves večer naju je pustil sama. Kar preneumno se mi je zdelo. Dokler je bil ljubosumen, mi je ugajal, ker mi je bil zanimiv. Če se pa ne bo več zanimal zame, bo postal tako pust, da bi ga ne mogla prenašati. To moram jutri povedati prijatelju, ker bo sicer on kriv, da bo moj zakon nesrečen, če ne more napraviti mojega moža več ljubosunnega...

*Straža
v planinah.*

Marica:

Dovoljena razmerje

»Torej poslušaj,« je rekel oženjeni gospod Jurij Kačar svoji oboževani prijateljici Marički Črnetovi, »zdaj bo treba priseči! Da pred sodiščem za ves svet ne priznaš, da je res kaj med nama! Nasprotno: Ko te bo sodnik vprašal, ali sva imela med seboj nedovoljeno razmerje, mu moraš docela drzno odgovoriti: Med nama ni bilo nikoli nič nedovoljenega! Bodi previdna, sicer je med nama za vedno

konec! Ne boj se, jaz bom pred sodiščem natančno tako izpovedal. Potem izgubi moja žena razporočno pravdo, in lahko te bom vzel!«

Marička, posebljena nedolžnost z dežele, si je to — vsaj po svojem nazoru — dobro zapomnila. Celi dve uri je morala čakati, preden so jo poklicali. Sodnik je bil starejši, zelo vljuden gospod, ki je imel smisel in tudi humor za človeške slabosti.

Po formalnih vprašanjih glede starosti, poklica in drugih osebnih podatkov, se sodnik ni mogel ogniti

obligatnemu vprašanju v takih pravadah: »Gospodična priča, gre vam pravica, da vam ni treba odgovoriti na vprašanje, ki vam ga moram dati. Če pa odgovorite, mora biti odgovor brezpogojno čista resnica, sicer bi vas morali hudo kaznovati! Vprašam vas torej: Ali ste imeli kdaj z obtoženecem, gospodom Jurijem Kačarjem, nedovoljeno razmerje?«

Priča: »Toda — kaj si mislite, gospod sodnik, med nama ni bilo nič nedovoljenega, jaz sem mu vendar to dovolila!«

Okoli Addis Abebe se abesinska pehota neprestano uri. Slika nam kaže oddelek pehote, ki čaka na poveljnikov ukaz.

Italija-Abesinija

R. N. COUDENHOVE - KALERGI,
VODJA PANEVROPSKEGA PO-
KRETA.

Prinašamo ta članek, ker je nenavadno zanimiv in ker gleda na italijansko-abesinski pokret docela drugače, kakor smo mi vajeni gledati.

Abesinski spor je prav za prav osrednja točka cele vrste problemov. Tu se srečujeta italijanska potreba po razširitvi in abesinski civilizacijski

problem. Vprašanje Društva narodov in Nilovih izvirov. Nasprotje med fašizmom in demokracijo. Vprašanje evropskega gospodarstva v Afriki. V ozadju pa preži nevarnost evropske vojne in svetovne revolucije.

Na toliko vprašani hkratu ni mogoče dobiti enotnega, vsemu ustrežajočega odgovora. Nemogoče je zatorej zavzeti h konfliktu docela objektivno stališče.

Zato se bomo omejili toliko, da si bomo zastavili ta vprašanja s panevropskega stališča in poizkusili nanje odgovoriti.

Italijansko vprašanje.

Dejstvo, da je Italija preobljudena in da ji manjka surovin, je odločilen činitelj evropske politike. Zato zahteva tudi splošne rešitve s sodelovanjem vse Evrope.

Italijanske kolonije v Afriki so bolj ali manj puščave. Ostala Afrika je že razdeljena razen obh docela samostojnih držav: Abesinije in Liberije.

Abesinija je zaledje dveh italijanskih kolonij: Eritreje in Somalije. Že pol stoletja smatra Italija to deželo za svojo interesno sfero. Med letoma 1889. in 1896. je imela Italija celo formalno pokroviteljstvo — protektorat nad Abesinijo. Tudi pozneje so ponovno potrdili Italiji gospodarske prednosti v tej državi, poslednjič konferenca treh velesil v Parizu in Društvo narodov.

Italija hoče to prednostno pravico uresničiti. Zato trdi, da je mogoče to veliko in le malo civilizirano deželo gospodarsko odpreti samo z vojaško zasedbo, ker bi ostal brez tako trdnih jamstev vsak gospodarski dogovor samo teorija, kos papirja.

Abesinsko vprašanje.

Abesinija je poslednje samostojno cesarstvo v Afriki. Med gospodarske sile sveta ne spada. Ker pa ima velike zaloge surovin, vodne moči, ozemlja, ki so primerna za naseljevanje in obdelovanje, je nastalo v zadnjih desetletjih med velesilami živahno tekmovanje za gospodarsko premoč v tem cesarstvu. Tega tekmovanja so se udeležile Združene države, Anglija in Japonska. Razen njih pa tudi evropski velesili Italija in Francija. Med vojno se je poizkušala zasidrati v Abesiniji celo Nemčija.

Amerika je morala tekmovanje opustiti zaradi gospodarske stiske. Japonski položaj v Abesiniji je še preveč nov in neznan, da bi se mogel odločilno uveljaviti. Francija pa se je za ceno italijanskega prijateljstva temu tekmovanju odrekla.

Boj za prevlado v Abesiniji pa je le ostal. Anglija hoče utrditi svoj vpliv s podpiranjem Abesinije, Italija pa z orožjem.

Jasno je, da se bo morala Abesinija prej ali slej približati eni ali drugi velesili, če ne bo hotela, da jo bodo še nadalje delili v interesne sfere.

S stališča Panevrope je vodilna vloga Italije v Abesiniji še najprimernejša. S tem se bo namreč razširilo ozemlje za dobivanje surovin in evropski »življenjski prostor«, hkratu pa bo varnostna odduška za italijansko ekspanzijo, ki bi sicer utegnila postati za Evropo usodna.

Vendar pa Abesinija za Evropo ni življenjsko vprašanje. Gledajoč s stališča Panevrope je treba priključiti Abesinijo k dosti važnejšim vprašanjem britansko-evropskega sodelovanja. Nikakor ne sme Abesinija tega sodelovanja uničiti, kajti angleško-evropska zveza je temelj vsake panevropske zunanje politike.

Zato zahteva Panevrope kompromis britanskih in italijanskih interesov v Abesiniji. Ta kompromis pa je mogoč le z zagotovitvijo britanskih interesov ob Tanskem jezeru in Nilovih izviroh in s tesnim sodelovanjem Anglije in Italije v Abesiniji.

London in Ženeva.

Če ne bi bilo Društva narodov, bi dandanes britanski ultimati prav tako zaprl Italijanom pot v Abesinijo, kakor leta 1903. Francozom pot v Sudan. Takrat je le angleška vojaška premoč prisilila Francijo k umiku.

Dandanes ima Anglija še lažje stališče. Svojo moč lahko opre na pravila Društva narodov, ki temelje na paktih te ustanove. Ni se ji treba z orožjem v roki boriti za Nilove vrelece, za prihodnost Sudana in Egipta, za morsko pot v Indijo in črto Rt dobre nade — Kairo, ampak lahko kot pobornica ideje miru in pravice narodov mobilizira proti Italiji. In na ta način lahko pritegne k svojemu stališču vse člane Društva narodov, torej tri četrtine vsega človeštva.

Ta položaj je zelo močan, ker veže pravne temelje pakta Društva narodov s sredstvi za ohranitev lastne moči.

Društvo narodov je razumelo, kaj pomeni za njegovo bodočnost zveza z angleško mornarico. Da lahko prvič nastopi kot velesila in se praktično upre drugi velesili. Hkratu pa hoče z enim udarcem pridobiti nazaj svoj vpliv, ki ga je izgubilo v mandžurski in južnoameriški vojni.

Evropsko vprašanje.

Za Panevropo pa je to vprašanje drugačno kakor za Društvo narodov. Nam je evropska solidarnost več kakor rehabilitacija ženevskega pakta.

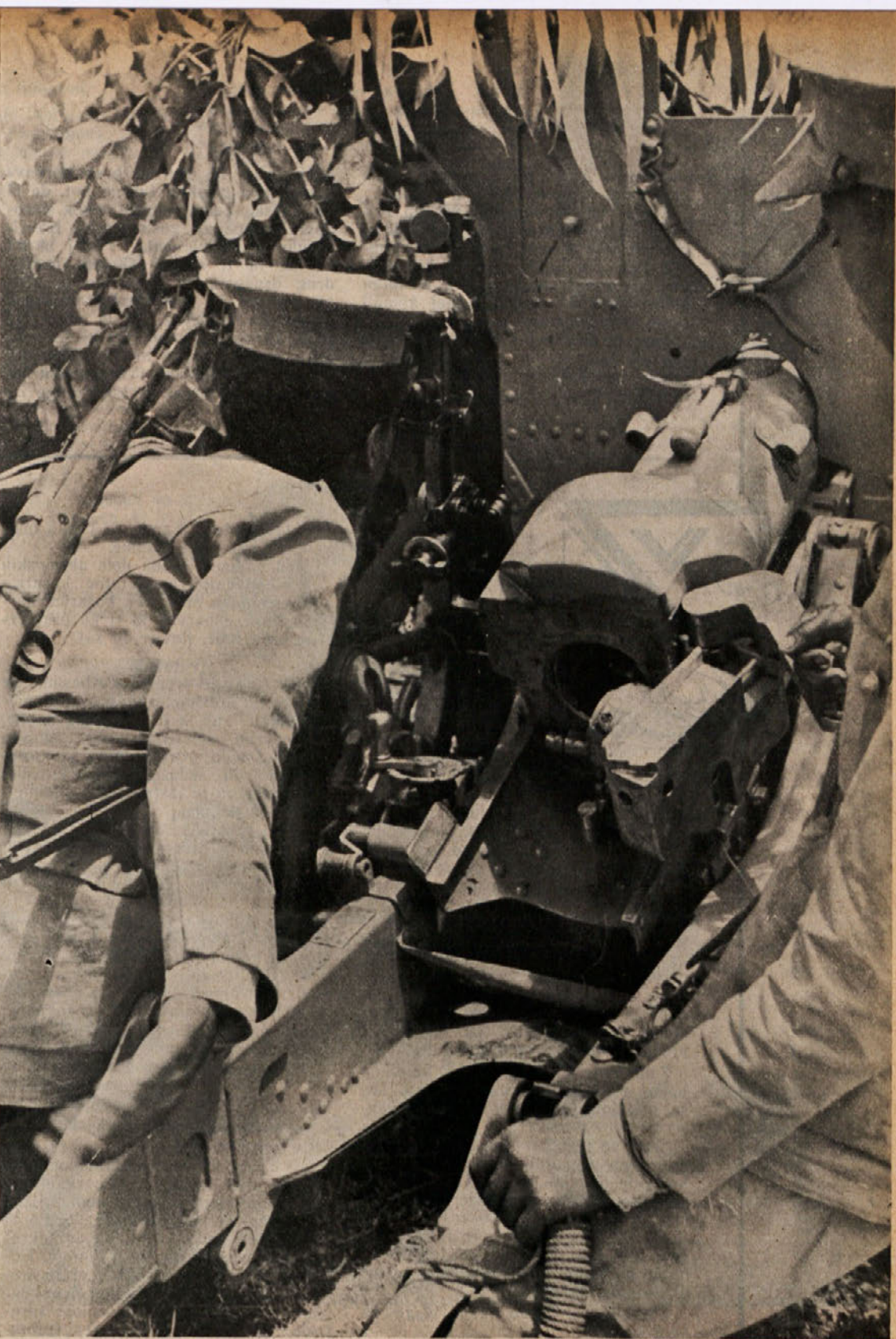
Zato Panevropa odklanja misel vojaških sankcij proti evropski državi zaradi kolonialnega spora. Če se ni posrečilo abesinske vojne preprečiti, jo je treba z evropskega stališča omejiti. Vse se mora zgoditi, da ta vojna ne preskoči v Evropo. Če že ni bilo mogoče ohraniti afriškega miru, je treba rešiti vsaj evropski mir. Kajti zločin bi bilo zažgati Evropo, da se pogasi abesinski požar.

Vztrajati pri tem stališču pa je težavno zaradi tega, ker ima Evropa hkratu tudi življenjski interes, da ohrani kolektivno varnost. In dokler Panevropo ni, je Društvo narodov edina organizacija te evropske varnosti. Zato je nevarnost, da bi njegov vpliv tudi v Evropi trpel, če bi njegov varnostni aparat v Afriki odrekel. In da se bo kakšna druga evropska velesila drznila napraviti proti svoji manjši evropski sosedji isti poizkus kakor zdaj Italija proti Abesiniji. Tako bi bila pasivnost Društva narodov v Afriki indirektno tudi ogražanje evropskega miru.

Na drugi strani pa pomeni evropska fronta proti Italiji raztrganje Evrope v dve vojni taborišči. Osamljena Italija bi se bila prisiljena vreči na stroške Avstrije Nemčiji v naročje, da bi se maščevala zapadnim velesilam za ponižanje. Ta razvoj bi bil usoden za vso evropsko bodočnost in bi v kratkem času privedel do nove svetovne vojne.

Kaj bi morala storiti Evropa.

Zaradi tega mora Evropa poizkusiti, kolikor se da združiti spoštovanje do ženevskega pakta z evropsko solidarnostjo in obzirnostjo do Italije. V tem pogledu sledi Panevropa poizkusom

Abesinski topničarji pred Aksumom.

francoske zunanje politike, ki poizkuša vse, da bi rešila ženevski kolektivni sistem brez preloma z Italijo.

Če pa bi razvoj v Afriki postavil Evropo pred vprašanje vojaških sankcij, bi morala odgovoriti na to vprašanje z jasnimi: Ne! Toda hkratu bi morala dodati, da bo paktu Društva narodov znala priskrbeti potrebno spoštovanje, če se bo ponovil kakšen podoben konflikt v Evropi, in da se takrat ne bo ustrašila nobenih posledic.

Le pri takem razlikovanju med evropsko in izvenevropsko varnostjo se bo lahko ohranil evropski mir. Evropski interesi zahtevajo, da se kolektivna varnost Evrope poveča,

ne da bi hkratu Evropa prevzela jamstvo za izvenevropske spore. Kajti sicer utegne postati potrebno, da bi Evropa morala z orožjem preprečevati pohod Japoncev na Peking in medtem sama doma zgoreti.

Afriška konferenca.

Evropa pa naj bi se hkratu tudi zavedela, da je globlji vzrok dandanašnjega spora v zaprtosti sveta, kjer trpe preštevili narodi čisto drugače kakor ostali. Da potrebuje Italija nove kraje za naseljevanje tistih svojih ljudi, ki jih je prej sprejemala Amerika. In da bo evropski mir le tedaj trajno zagotovljen, ko bodo evropske naselbine in najdišča

surovin v Afriki na razpolago vsem Evropecem brez razlike narodnosti.

Kadar bo ta temeljni princip priznan, ne bo Evropa lahko samo jamčila za mir Evropi, ampak bo jamčila tudi za afriško posest kolonialnim državam. Kajti v tem trenutku bodo izgubila vprašanja mej kolonij svojo pomembnost.

Zato bi bilo nujno potrebno, da bi sklenili afriški spor z afriško konferenco, ki bi se je udeležile vse evropske države z Angljo vred. Ta

konferenca bi morala brez popraviljanja meja poiskati takšno pot, da bi se afriška celina odprla vsem narodom Evrope za gospodarsko izkoriščanje in naseljevanje. Pogoj bi bil le, da bi ti narodi skupno jamčili drug drugemu za evropsko in afriško posest in vselej takoj uporabili učinkovita sredstva, da bi preprečili novo evropsko vojno. Če bi se kakšen evropski narod branil sodelovati pri tem evropskem varnostnem sistemu, bi se moral za tako dolgo iz-

ključiti od gospodarskega izkoriščanja narodov, dokler ne bi pristopil k evropskemu mirovnemu bloku.

Le na ta način bi lahko okrepili evropski mir in hkratu dosegli, da bi se Afrika čimprej gospodarsko odprla Evropi.

Za Evropo ostaja po izgubi Amerike in Azije Afrika veliko upanje in velika naloga.

Skupna naloga, ki lahko Evropo za zmeraj raztrga ali pa za zmeraj združi.

enska v Abesiniji

Etiopske dame.

Že v prastarih časih so uživale ženske v Etiopiji popolno neodvisnost in celo nekakšno vzvišenost. Najverodostojnejše abesinske knjige so polne opisov kraljice Sabe, te romantične osebnosti, ki je tako uspešno vladala svoji domovini in o kateri si pripoveduje narod toliko pripovedk. Tudi za njo imamo do dandanašnjega časa vrsto žensk, ki so si pridobile za domovino nemajhnih zaslug. In skoraj prav do nedavnega, do kronanja sedanjega cesarja, ki je sorodnik Menelika II., je veljala za naslednika prestola Menelikova hči Zauditu.

Zanimivo je, da se oblačijo dvorjanke po stari bizantinski et keti, kar še posebno podčrtava njih dostojanstvo.

Sicer se oblačijo Abesinke močevemu stanu primerno, zato je njih obleka bolj ali manj okrašena. Najznačilnejši pa je šama, nekakšen plašč kakršnekoli barve, ki je okrašen z zlatimi arabeskami. Samo caričin šama sme biti iz škrlata; ostale ženske jih imajo po stanu, pogosto zelene, pa tudi drugače barvane.

Abesinke si same tkejo blago za svoj šama.

Vendar pa ni vsak šama za vsako priložnost. Tako poznamo šama za vsak dan, za vsakdanje priložnosti in za posebne slovesnosti. Običaj pa je, da si vsaka ženska, od najpreprostejše pa do carice, sama napravi svoj šama, pa najsi bo za vsak dan ali pa za na dvor. Delo je zelo preprosto. Izdelujejo ga iz vlaken neke rastline, ki je podobna bombažu. Predelavanje in postopek pa sta zelo preprosta in primitivna. Že od nekdaj tkejo Abesinke svoj šama in ga še dandanes izdelujejo natančno po vzorcu prvega in nikdar ne uporabljajo zanj uvože-

nih predmetov. Samo za perilo uporabljajo evropske tkanine.

Med najlepša ročna dela abesinskih žensk spadajo raznovrstne košarice vseh mogočih oblik. Te košarice barvajo same z barvili, ki si jih pripravljajo iz zemlje, ilovice in saj.

V tužuli.

Vse življenje preproste Abesinke se začeneja in končuje v tužuli, to je njihni kuhinji. Tužula je preprosta koliba, ki je skrbno spletena iz trsja; oprave je v njej malo, prav za prav samo nekaj udobnih sedežev. Seveda, čim višjega stanu je lastnik, tem udobnejša je taka tužula.

Dvor v Addis Abebi je urejen po evropskem vzoru, prav tako seveda tudi poslaništva tujih držav, ki so navadno sredi lepih parkov s čarobnimi tropskimi rastlinami.

Neka Ankarka nas je v svoji koči zelo gostoljubno sprejela in postregla. Bila je plemkinja, te imajo naslov voetero. Stregli so nam skoraj preponižno. Najprej smo dobili abesinsko pivo, ki se mu pravi tala. Kozarce so prej podržali nad ogenj, da so jih razkužili. Potem so nam prinesli na mizo pražene pšenice s kravjim mlekom, in ker smo bili nekakšni posebni gosti, smo dobili še pečene jagjetine.

Abesinska dama gre na obisk.

Če mora »boljša dama« na obisk, je to v zvezi z velikimi ceremonijami. Najprej pride mladenič, ki naznani prihod svoje gospodarice. Potem prihaja ona sama na belem mezgu. Sedlo in podgrinjalo pod njo sta bogato okrašena z vezenjem ali pa z zlatom. Pogostokrat ima mezeg okrog vratu srebrne krugljčke, ki s svojim žvenkljanjem izpopolnjujejo slovesnost spreveda, spreveda pravim, ker spremljajo gospo vse njene služabnice. In po številu spremljevalk se ceni bogastvo. Preden gospodarica razjaha konja, pogrnejo služabnice svoj daža, da srečno in dostojno stopi na zemljo.

Abesinske navade.

Vsako jed, ki naj bi jo jedla Ankarka, morajo najprej pokusiti njene služabnice. Ta navada je bila v srednjem veku in v renesansi tudi v Evropi, ko so bile zastrupitve z jedjo nekaj vsakdanjega. Goste zelo rade in bogato obdarujejo. V navadi je tudi izmenjava daril. Če se želi Evropec, ki je tr-

govec ali posestnik plantaže, poročiti z boljšo Ankarko, kar se pa zelo redko zgodi, se mora naučiti kopico običajev, kako naj se vede proti ženi, kako pri poročnih obredih kako proti sorodnikom. Sicer pa v večjih mesilih vse boljše rodbine nagibajo k evropskim običajem, ki posebno od vlade velikega Menelika II. vedno bolj in bolj izpodrivajo stare domače navade. Sedanji cesar je poslal svojo hčer v neki švicarski zavod v vzgojo. Abesinke, ki se možijo z Evropci, se rade prilagodijo močevim navadam, vendar pa obdržijo domača oblačila, posebno svoj šama.

Imetje, ki ga podeduje Ankarka od svoje rodbine, zna zelo razumno in energično upravljati. V plemenih Gala in Amsi pa uživa žena še prav posebno spoštovanje. Pogosto je prva oseba v hiši in vsi se ji radi pokoravajo.

Razporoke so v Abesiniji zaradi koptskega obreda, ki se vrši po stari zavezi, zelo pogoste. Ločenka ni tam nič posebnega, njen ugled prav nič ne trpi in se lahko brez vsakih zaprek iznova poroči.

Abesinska ljubezen.

Srečal sem mlado Abesinko, ki je bila vsa objokana in obupana. Poveda mi, da je hčerka nekega trgovca, ki je moral na fronto.

— Zakaj pa joče?

— Ker je ostala sama. Nikogar ni ma zdaj.

— Ali joče za očetom?

— Ne. Abesinka nikdar ne joče za vojakom, tudi če pade.

Sel sem k njej in jo prijazno vprašal:

— Ste lačni?

Nevoljno me je pogledala:

— Že tri dni nisem nič jedla, in je spet povescila glavo.

— To res ne more biti prijetno.

In sem ji ponudil nekaj denarja.

— Ne potrebujem ga. Nisem lačna. Samo tako žalostna sem.

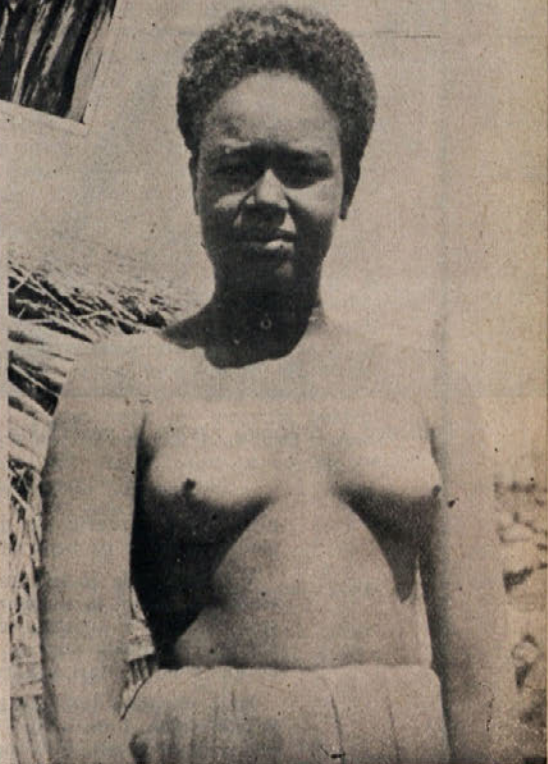
— Zakaj? Zaradi koga?

Zajokala je in zbežala. Povedali so mi, da je imela nekega Evropca, ki je moral odpotovati. Ko je šel čez mejo

v Tigro, so ga Abesinci ubili. Jokala je, pa ne zato, ker so ga ubili, ampak ker je ljubila ogleduha, izdajalca. Ako bi ne bilo tega, bi si že znala tudi sama poiskati smrt. Abesinka je lahko do blaznosti zaljubljena, vendar je pa to ne ovira, da bi se ne maščevala, če ji kdo razžali njen ponos. Posebno kadar je imela razmerje z belcem.

D. H.

*Nekaj ženskih tipov iz Džibutija, Hararja in Addis Abebe.
Spodaj: Abesinski vojščaki odhajajo na fronto.*

O stari Ameriki

tari Indijanec, ki so ga vsi njegovi soplemenjaki nazivali »šef«, to je poglavar, je bil popolnoma pijan. Tega človeka, visoke rasti, zagorelega obraza, kakor bi bil izrezan iz temnega lesa, smo b'li vsi siti, ne samo Indijanci, ki niso bili pijani kakor on. Tudi vsem belokožcem, ženskam in otrokom, sploh vsem potnikom, ki smo se vozili na velikem Tenanu, pritoku Jukone v Aljaski, je presedal. Zdaj pa zdaj je potegnil izza pasu veliko steklenico whiskyja, iz katere je ponujal svojo pijačo, tudi meni jo je ponudil, a odklonil

sem, sicer mirno, vendar pa odločno. Toda hotel mi je na vsak način pokazati svojo naklonjenost, odpel si je telovnik, izza srajce pa je privlekel dolg pleten jermen, na katerem je visela nova, preprosta ura, velika in debela kakor pogača. Ponosno je mahal z jermenom, nemumno in zadovoljno kakor otrok. Pri tem se je zaletel in padel kakor klada. Dva njegova rojaka sta ga pobrala in položila čez štiri stole, kjer je takoj zaspal.

Ta doživljaj mi je pokazal položaj Indijancev v Aljaski, kjer oni ne živijo v stalnih naselbinah kakor drugod v Združenih državah. Nihče, niti prometno osebie niti kdo izmed potnikov, ni imel poguma, da bi se otrešel njegove prevelike prijaznosti in zaupljivosti. Bil je poglavar velikega plemena v sredini Aljaski, ki je še pred nekaj desetletji bilo strah ne samo sosednih indijanskih plemen, ampak tudi belokožcev. Vsak se je rajši umaknil

Indijance z zapadnih ravnin z neobičajno čepico, ki jo krasi rog.

pijanemu poglavarju. Še dandanes je tu mnogo več domačinov kakor pa belih priseljencev.

Videl sem, da je indijanska žena v moderni obleki, z visokimi petami in usnjenimi rokavicami, ali pa indijanski mladenič s cigareto v ustih, s trdim klobukom na glavi in v nizkih čevljih nevoljno vstal in se umaknil, če ga je hotel stari poglavar ogovoriti.

Zdaj vzgajajo indijanske otroke v misijonskih in državnih šolah. Leto in dan ali pa še več so otroci ločeni od svojih roditeljev. V šoli se učijo lepega vedenja in negovanja zob, učijo se, kdaj se je rodil Jurij Washington in kako hvaležni morajo biti ameriški vladi, ki daje Indijancem šole, v katerih dobivajo deklice in dečki v dar čedne in trpežne obleke.

V nekaj desetletjih ne bo več sledu o pravih Indijancih, ki bi govorili svoj indijanski jezik. Otroci že zdaj govorijo med seboj pri igri angleško, celo starši, če je navzoča tuja oseba, govorijo angleško.

Na Aljaski so Američani, menda prvič v zgodovini, pozkušali pridobiti Indijance zlepa, ne več s silo. In res so šole mnogo uspešnejše sredstvo za pridobivanje in civiliziranje rdečkožcev kakor smodnik in svinec, seveda samo takrat, če niso kakor tu rdečkožci v premoči nad belimi. Še vedno je bolje in koristneje, da se kot pridni delavci prilagodijo zapadni kulturi, kakor pa da pijančujejo in umirajo za jetiko, zaradi katere bi v nekaj desetletjih izumrli. Zakaj zanemarjen in pijan Indijanec je prav tako daleč od prave, zdrave indijanske narave, kakor tisti, ki govorijo angleško in nosijo moderno obleko.

Aljaska je dežela, ki pripada belokožcu. Samo on lahko dviga bogastvo, ki se skriva v njenih gorah, on lahko obdeluje bogata polja, njemu so široke ravnine potrebne

Indijanska lepota iz plemena, ki je bližnje Eskimom.

za naseljevanje njegovega plemena. Zato je prav pametno, da se ameriška vlada s pomočjo krščanskih misijonov trudi, da privadi Indijance poljedelstva, Eskime pa umne živinoreje. Mnogo uspehov so že dosegli. Na skrajnem jugu je en sam velikodušen človek, misijonar William Duncan, ustvaril vzorno indijansko naselbino Mittleatla iz nič. Oče Duncan je že umrl, a njegova naselbina živi dalje in napreduje. Indijanci danes ta dan sami gospodarijo v svojem mestecu, ki prav nič ne zaostaja za bližnjimi mesti belokožcev. Imajo tvornico za konzerviranje rib, svoj hotel, svoje mestno županstvo, veliko cerkev, šole, turbine na vodni pogon, žage in drugo. Tukaj je uspelo, da so se Indijanci že v eni generaciji popolnoma izpremenili v civilizirane, moderne ljudi.

Indijanski poglavar.

Srečko Dangel:

NERESEEC

Poleti in pod jesen, ko so na barju zoreli plodovi hrastovega gozda, je hodil sam. Togotljiv na prašiče, nestrpljiv spričo cvileža razigrane črede svinj, ostarel v svinjski družbi, se je zdaj ločil od nje in začel živeti življenje zagrenjenega porogljivca.

Bil je že precej star. Konice hrbtnje šteti (ki jo je v trenutku jeze kljubovalno nasrsl) so mu docela porjavle, puh na zaliscih se mu je posrebril, samo mogočni nos, prehajajoč v ploščat rilec, se mu je bolj in bolj gubančil in kazal ob straneh rumenkaste čekane.

Poznal je svoj gozd, po katerega močvarah je kljub svoji ogromni teži hodil hitro in prožno, poznal je podlesne ogone, koder je ob poznem poletju ščipal oves, in poznal je borovje, ki je ob sončni pripeki izdihavalo blažilne vonjave, v zimskih dneh pa stalo tiho in veličastno. Poznal je prostranstva oddaljenih poljan, v katerih se je, prišedši pod mrak iz gozda, radovedno oziral tiakaj, kjer je pod strešnimi kopami prebival človek, in poznal je celo človeka. Br-r-r!

Ob spominu nanj se je vsakokrat razburil. Spominjal se je njegove vitke, visoke postave, njegovega zoprno vresčečega glasu in boli, ki jo zadaja. Še zdaj mu je nekje po desnem boku tekla dolga brazgotina, ki jo je bil preljel od drseče krogle in ki jo je moral dolge tedne zdraviti z drgnjenjem ob smolnate parobke borovine. Potemtakem je res kaj malo ljubil človeka...

Kdaj pa kdaj napadalen je bil ta človeški stvor včasih nezaslišano strahopeten, kakor n. pr. tisto jesen, ko je šel sekati drva in je že s samim svojim iznenadenjem spričo velikanškega neresca prestrašil trop dekin z rdečimi spodnicami.

Na zimo pa ga je prevzela čudna tesnoba za čredo. Odtrgan od nje je jel čutiti neznano kopnenje po družbi, kruleče mlade svinje se mu niso zdele več tako zoprne, nasprotno — njihov tenki cvilež je jel prevzemati nekak čuden čar, a moški mladiči, ti mladiči, ki jih je vse leto preziral, so mu postajali prikupni, če ne celo simpatični.

Tako je živel in tak je bil, ne da bi bil vedel, kaj ljudje o njem mislijo.

Ti pa so ga imenovali Vujka. Nemara je bil celo podoben temu starmu, na vraniči bolehaločemu sorodniku z vedno nezadovoljnim izrazom obraza. Poznali so ga in ga zelo pogosto srečavali.

Poleti je na gozdnih pašnikih preplašil konje, da so pastirji splezali na drevje in ostali na njem vse do zore, a preteklo zimo se je pokazal proštu, ko se je o Božiču s sanmi

peljal v gosti, da je starec onemel in so ga morali ves mesec s pelinom zdraviti zaradi silnega prestrašenja. In niso si znali pomagati spričo Vujka, svinčenke se ga niso prijele...

Kako je bilo neki to mogoče! Sklicali so bili nanj poseben lov ter naprosili gospoda Andreja ki je bil tako dober strelec, da je celo po desetem kozarčku gospe županji s samokresom odstrelil pete. Vujko se je obrnil proti njemu in ubogi gospod je iz dvocevke izstrelil nanj dvanajst svinčenih zrn, toda neresec se je samo otresel kakor pes po dežju in jo popihal. Gospod Andrej je puško v sneg potisnil in prisegel, da je na nerescu videl hudiča, ki ga je s svojim telesom zaslanjal. In Vujko je živel in rasel leta in leta v svojem očetnem gozdu. In tako je spet nastala zima.

Po mokri padavini je slana zakovala zemljo, izgledila ceste s poldico, okrasila okna z obrisi ledenih fresk in pripodila z juga sive oblake. Zapadel je sneg.

Poslikal je daljave z mlečno belino, pokril strehe koč s pernicami čistega puha, pripognil k tlom vejevje, posul in zasul gozdove.

Gozdar Grogga se je na neokovanih saneh dve milj daleč preril od gozda, se prekopal skozi sneg in javil, da je zdaj kakor nalašč čas, da pojdejo nad Vujka.

»Ni treba mnogo pušk, kvečemu tri ali štiri, toda te morajo biti dobre, fantov za gonjo pa je dovolj na prstavi. Saj se tako in tako brez dela potikajo okoli...«

»Gospoda Andreja bi morali povabiti, on je specialist za neresce.«

»Dober je res, dober, ampak on strelja samo tedaj, kadar se napije, in brez pol litra... to vam je kočljiv gost...«

Mobilizacija v takih primerih ne traja dolgo. Odposlali so po jezdecu dva listka, prejeli lakonični odgovor »Hvala, pridem«, in gozdna vojska je bila sestavljena.

A sneg je padal vso noč, zastiljal stare in risal nove sledi, sveže in rahle razgažene od nemirnega tropa.

Svet se je pobelil in bil videti deviški kakor tedaj, ko ga še ni bila omadeževala človeška noga.

Tiho drse sani brez kraguljčkov, pridušene od kulis ledenih sveč, konji, potegnjeni v krog gozdnih čarov, ne prhajo, a razgovor na saneh teče komaj slišno.

»Jaz ga pred vsakim opraviлом izpraznim kozarček, prijatelji, in nikoli mi ne izpodleti. Vselej dosežem, kar hočem.«

»A preden si se oženil, si tudi pil, sosed?«

»Tedaj mi je bilo to železna srajca, potem sem pil malo, toda spet sem padel...«

»Prav kakor Matevž?«

»Ba! tega so treznega spravili

pred oltar in je Sele potem padel...«

»A kaj hudimana misliš ti?«

»Jaz ne pijem.«

»Mar nisi oženjen?«

»Na žalost, Bog ni hotel tega.«

»Tiše tam, gospoda!«

»Pa ne pržigaj zdaj cigaret, prijatelji.«

»Mar neresci vohajo?«

»To ne, ampak spirit! Andrej bo ekspodiral!«

Zasuta od snega je na majhni jasi karavana sani razgovorila. Potegnjene iz tokav so jele gledati črne slepice cevi na zimski svet, a ljudi je začela drugega za drugim požirati s zagem zastlana šuma.

Zavohali so človeka, ki jih je obdal z grozečim obročem. Brezskrbno razkropljena čreda, vznemirjena po svrtilu, katero ji je bil prinesel skozi goščavo šelesteči veter, je planila pokonci, se strnila v trop, spustila nemirno glave k tlom in čakala nadaljnega znamenja...

Ta čas je tudi zavel Bog si ga vedi od kod povsem določen vonj po človeku, po množini ljudi, in se spojil s kričečim, neznošnim glasom. Noben prebivalec pustinje, tako vražje ne kriči. Niti zategli, nič dobrega ne obetajoči volčji glas ne zveni neresčevemu ušesu tako neskladno.

Zahrumeli so terej kakor lava, otresali sneg z debel in vej in glubo krulili od nekod iz globine golauncev. Ubrali so jo v nasprotno stran, od človeka, ki je plašil ptiče in strahotno vihral po gozdu. Na poljani so se razkropili in jo ubrali v dir, pa naprej skozi stebloviti gozd, kamor je bilo komu prikladnejše. Stare svinje z nerescem naprej in z mladiči ob strani.

Toda tu jih je čakala izdaja. Pokanje pušk je sprostito peklenške sile. Utihnilo so in se brez zavesti razkropili skozi zasipe in vejevje po sledu snega in suhljadi.

Naprej čez drn in strn!

Trobenta je naznanila konec gonje in les je spet utihnil.

Posamezni človeški glasovi, pretrgani od razburjenja, so padali kratko in jedrnato.

»Kje je neresec?«

»Oh, tam v goščavah...«

»Ali je takoj padel?«

»Ne — tekel je še malo, toda zdaj je po njem.«

»Je, je!«

Toda to ni bil on, to ni bil Vujko! Res, mogočen je, ampak s tistim tam se ne more primerjati. Vujko jo je zavil v stran, poznati je to po sledi...

»Oh, stari lisjak!«

In še danes živi, podnevi spi v sneženih brlogih, ponoči pa rije po ozimni mogočni neresec — samotar.

Iz poljščine prevedel Griša.

Jubilej | dveh igralcev

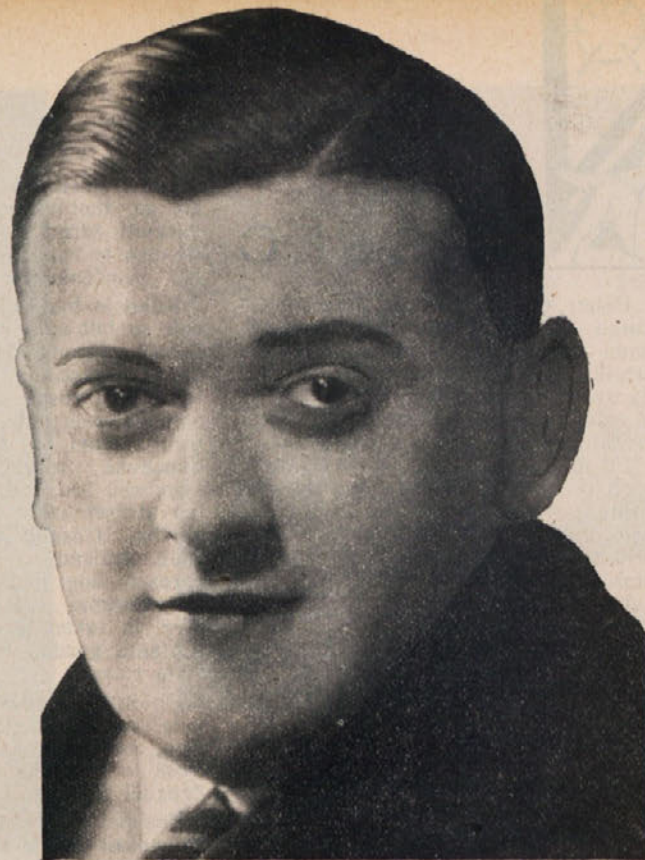
CESARJEV JUBILEJ.

(K 15 letnici odrskega dela Janeza Cesarja.)

Kavarna »Zvezda«. Na moji levi sedi dobrodušen možak živih oči in nekoliko v zadregi... Bolj je podoben dolenjskemu ljudskemu poslancu ali župniku tam kje okrog Trške gore... Skoro plah v občevanju, Martin Krpan z golobjim srcem, skromen do vdanosti, pristen do zadnje besede in šegav, kadar tako nanese. Le v družbi prijateljev ob dobri dolenjski kaptjici se baje razvname. Tedaj bruhnejo iz njegovih širokih prs oblastni slovenski župani, strogi in nepopustljivi Cankarjevi župniki, tedaj se široko zakrohoče v njem Rožmančev Janez, a tudi pikri nezadovoljnež, ki pa ni nikdar nevaren. Nešteto podob se poraja v tej veliki orjaški pojavi: Mož-dobričina, bog zna kje ujet tip iz ljudstva ali ljudstvo samo (Svejk). Poleg Lipaha je po svojem lahkotnem, originalnem ustvarjanju, po svojem mišljenju in besedi najbolj s slovensko zemljo zrastle igralec. To je naš Janez Cesar, Jean Jacques Flambeau naše arame.

Dne 18. decembra 1921 je dal ostavko železniški službi in od tedaj vedri duhove, sam resnoben, razs'pa v teh časih tako redki smeh z obema rokama. Kot iz daljne podzavesti detinskih let mu teče dialog gladko in za čudo neprisliljeno. Sam pa je nezadovoljen, tedaj, ko so drugi navdušeni in hvaležni. Hoče se mu resnih vlog kakor nekoč Verovšku... Bridki čas pa zahteva smeha in — denarja. Da je Janez Cesar storil do zdaj več ko svojo dolžnost, govori dejstvo, da je do 18. decembra lanskega leta nastopil 2205 krat na odru naše drame. Petnajstletni jubilej kolegialno odklanja, čeprav mu je uprava na prisrčen način priredila skromno presenečenje. Pravi Novomeščan je. Leta 1914. je maturiral, nosil nekaj časa bridko sabljico, nastopil železniško službo, vandral z Jesenic v Brod in spet v Ljubljano, a ves čas

Josip Daneš-Gradiš.

Janez Cesar.

resno koketiral z odrom. Na deskah novomeške Čitavnice se je prvokrat uveljavil s starim Stibernikom v Jurčičevih »Tihotapcih«, po vojni je vnet član dolenjskega diletantskega krožka, ki je nadaljeval svoje dobro delo na Sentjakovski odprtinici. Vmes je pa že v ljubljanski drami odrival stote in mize in kot lakaj izgovoril svojo prvo vlogo: »Gospod, izvolite vstopiti!« Izpočetka so ga zaposlil v vlogah, kjer ni mogel razviti svoje prave osebne note. Pozornost je vzbudil njegov Ferdišenko v »Idiotu«. Pokojni Putjata mu je bil prvi vzor-režiser, a vedno laže je delal tudi z vsemi drugimi.

Po presenetljivih maskah in vsled bistre dojetnosti značilnih tipov je kazal naklon do karakternih vlog. Od »debelega človeka« (»Pohujšanje«) preko Lopuhina (»Črešnjev vrt«), viteza Tobije, uca Vasa, Krjavlja, Zmešnjave, Buče, nebroj župnikov (»Naš gospod župnik«, »Vesela božja pot«), Topaza (»Velika abeceda«), nešteto županov (»Trije vaški svetniki«) je prispel do svoje zaželjene vloge kot Sartorius (»Kako zabogatiš«). Zeli, da bi mogel nadaljevati svoj razmah. Ustvaril je v Sartoriusu pomemben, resen, zdržen in do konca verjeten lik angleškega selfmademana.

V letih 1924-25 je z gospo Polonico Juvanovo uspešno gostoval v obmejnih slovenskih krajih in žel priznanje tudi v Beogradu ob gostovanju naše drame. Igral je vse in za vse. Kot nerodni ljubimec, prevejan lisjak, trapa-sta čenča, copatasti zakonec, idealen zakonec ali nepozaben pijanček — v komedijah, dramah in burkah raznih narodov in mišljenj — povsod je bil Janez Cesar svoj-ski, na zunaj in na znotraj. Kjer ni bil prav dober, je bil vedno vsaj zanimiv.

Poleg vesele božje poti že deset let hodi po božji poti svetega zakona s svojo gospo Tončko. Vsi zvesti obiskovalci gledališča mu želimo, da bo še dolgo in vsestransko — to je tudi obljubil — delal za svoj in za dušni ter gmotni blagor slovenske drame!

Za vse to prijateljsko obrekovanje se mu lepo zahvaljuje
IVO PERUZZI.

JOSIP DANEŠ-GRADIŠ — 35 LET PRI GLEDALIŠČU

Dne 17. januarja t. l. je doteklo 35 let, kar je naš ljubljenski komik in karakterni igralec g. Josip Daneš-Gradiš nastopil svojo pot... Z Janezom Cesarjem sta si razdelila vloge smeha. Gospod Daneš je doživljal tipe s ceste, dobrovoljne izgublence, originalne popotnike življenja ali pa tiste »neopredeljive« bivše ljudi, katerim so se pred nosom zaprla vrata sreče (Gorki), a ki vendar

nosijo v sebi gorko luč pravega, ubogega človeka, ki pada in vstaja, ki hoče, a ne zmore («Sonjkin», Krištof). Gospod Daneš je ves pristen kot Anton Melzer («Frak») in povsod tam, kjer je upodobi prevejane croke razmer ali slučajne goste velikih usod (Čarovnik s klavirjem »Molière«). Ne giblje pa se samo srčd' preprostitih meščanov («Sen kresne noči»), burkežev («Charleyeva teta»), ves. lih in nerodnih ljudi («Ples v Savoju»), najdemo ga kot izvrstnega glumca karakterjev («Cokan», Titus A. Glembajev) in v salonu («Med včeraj in danes») itd.

Janez Cesar pa je najbolj doma v dojenjski vasi, v svoji Podgori, sredi svojih ljudi...

Gospod Daneš je preromal ves križev pot slovenskega igralca, a tudi vse njegove vesele postaje. Rojen je bil kot obrtniški sin l. 1882. v Ljubljani. Izza mlada ga je vleklo preko vseh poizkusov, »prilagoditi se« v mirnem meščanskem poklicu, — v svet. Že 18 leten potuje z igralsko družino Miloševića, prercma vedno nemiren ves Baikan, pozna najbednejše življenje šmir in cirkuškega entuziazma do tajništva gledališča v Ljubljani, smehlja se po deskah Cctinj, Osijeka, Maribora... Ponovno ko-

če uiti odru, a neizprosno ga tira notranj glas nazaj... Ves je gospod, ves kolega, ves človek. V letih opazovanja piše... Spomine... Romane... Veseloigre... Svojo pot. Piše živo in polnokrvno... Uprava Narodnega gledališča mu je prredila izredno prsrčen večer, kakršnih smo doživeli le malo... Vsi nešteti venci, darovi, govori in brzofavke pa niso mogli toliko izraziti kakor publika, kateri je g. Daneš dal svojo veselo dušo v času, ko so okameneli še smehljai... In slovenska publika ga je v rojstnem mestu nagradila s toplino in razgibanostjo, ki je le malo lastna našemu značaju in naši zaprtosti...

Na svojem jubilejnem večeru je g. Daneš igral vlogo Krištofa v igri Pavla Schureka »Pesem s ceste« preprčevalno naravno in z njemu lastno simpatično oseбно noto.

Čeprav izidejo kmalu njegovi spomini v knjigi, čeprav je čudež, da slovenski igralec v teh časih vzdrži (in iz ljubezni do svoje umetnosti celo raste) — je eno gotovo: Življenjska sila gospoda Daneša je mlada, njegov smeh pristen in naša hvaležnost resnična... Tudi mi želimo, da bi nam dajal do zadnjega dejanja vedno to, kar mu je dano od rojstva: vedrino duha in resnične obraze ljud.

IVO PERUZZI.

Rubens: Demokrit.

TAJNOSTI MATERIJE

se okrog nas je materija. To se ne tajiti.

Toda kaj je materija?

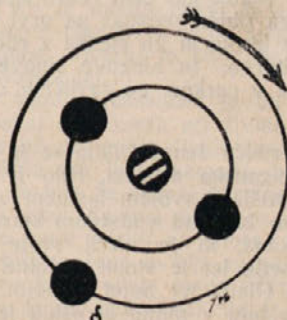
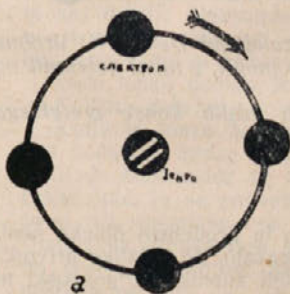
To vprašanje si je zadala človeška radovednost že pred sedemindvajsetimi stoletji, morda že prej. Sledila so raziskovanja, teorije, hipoteze.

Vendar končna razrešitev kljub dolgi vrsti stoletij še vedno čaka svojega trenutka.

Vsi nauki starih filozofov, da je nastalo vse iz vode in zraka, potem mišljenje ostalih, da so štirje elementi na svetu: voda, zrak, ogenj in zemlja, vse to je že davno zavrnjeno. Šele novi vek s svojimi eksperimentalnimi raziskovanji je privedel znanost za velik korak dalje, in zdaj manjka le prav malo še, pa bo tajnost razkrita in — dokazana.

*

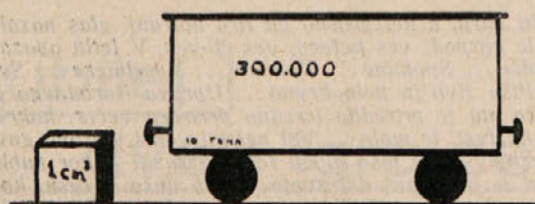
Klasičnim naukom o materiji je dal podlago nasmejani grški filozof Demokrit, ki je v petem stoletju pred na-

Prerez atoma. Progasta kroglica predočuje jedro, črna pa elektron, ki kroži v smeri puščice okrog njega.

Zgoraj: atom kisika, spodaj: atom litija.

1 cm³ atomskih jeder zlata bi morali natovoriti na vlak, katerega lokomotiva bi stala v Parizu, zadnji vagon pa v Ljubljani. Tovor bi tehtal namreč tri milijarde kilogramov.

Šim štetjem prišel do zaključka, da je materija deljiva, vendar pa je spoznal, da ima tudi deljivost nekakšno mejo, čez katero se ne da priti. Tak najmanjši del materije se imenuje atom, kar pomeni v grščini »nedeljiv«. Poleg nedeljivosti ima atom po takratnem mnenju še tele lastnosti: da je večer, neizpremenljiv in homogen, torej ves enoten, nesestavljen.

Nova veda pa nam je ustvarila povsem drugačno sliko.

Dandanes poznamo 92 različnih osnovnih teles, kemijskih elementov. Če je stara hipoteza prava, mora biti tudi prav toliko različnih atomov, ki so nedeljivi in se ne dajo pretvarjati drug v drugega. Z drugimi besedami: vse svetovje je sestavljeno iz teh 92 osnovnih snovi. Nova veda pa je v zadnjih desetletjih s pomočjo novo odkritih radioaktivnih elementov odkrila, da so tudi ti atomi prav za prav iz nečesa sestavljeni.

Atomji so sestavljeni iz elektrike, ves svet je sestavljen iz elektrike.

Snovi prav vsaka snov, kakorkoli jo že s čuti zaznavamo, njena oblika, njene lastnosti, kakršne pač ima, je samo na določen način sama nase navezana elektrika. Atom srebra ni srebrn, atom zlata ni zlat, sladkor ni iz sladkorja, les ni iz lesa, vi sami prav za prav niste iz mesa in krvi, vse je samo elektrika.

To razliko med starimi in novimi nauki si moramo seveda natančno predočiti. Atom zlata so si stari zamišljali kot majhno kroglico, ki ne more biti nič drugačna kakor zlata. Zdaj pa ta kroglica ni več zlata, ampak je nekak majhen svet, celo prav nemiren svet. Nič več ni zlato za večno zlato, srebro srebrno, jeklo jekleno. Kovina pa lahko kakor vse drugo na svetu neha biti kovina.

Kako je sestavljen atom? To nam razlaga nova veda: elektronika. Rekli smo, da je atom zelo zamotane zgradbe. Sestoji v glavnem iz osrednjega jedra fantastično velike gostote, okrog katerega z blazno naglico krožijo elektroni. Atomsko jedro vsakega elementa ima določeno število elektronov. Vodik ima samo enega, helij ima dva, potem sledijo vsi elementi do 92. To nas spominja na naš solnčni sistem. Tudi elektroni so razmeroma zelo oddaljeni drug od drugega in ne krožijo vsi v enaki oddaljenosti od jedra. Jedro je nabit z istim številom pozitivnih nabojev, kolikor elektronov kroži okrog njega. Ker

Knut Hamsun:

Aleksander

in Leonarda

Pri nas doma je bil morski tok z imenom Glimma. In svoje dni je živel ciganski fant, ki mu je bilo ime Aleksander. S tem Aleksandrom sem imel nekoč razgovor na trdijavi Akershusu, kjer je bil zaprt zaradi nasilnega dejanja. Zdaj berem v časnikih, da je nevarni hudodelec umrl, zrak v ječi ga je ugonobil. Meni je povedal, da je svoje dni umoril neko dekle... A danes moram kar preveč misliti na njegovo povest, in v svoji nerednosti jo začujem pri sredi. Vrnem se torej.

V severni pokrajini so veliki ribiči in mali. In veliki ribič je mogočen mož s slaničjo plitvino in kaščo in pol-

se v podrobnosti tu ne moremo spuščati, navajamo samo nekaj zanimivih primerov. Prof. Rutterdorf je odkril, da ima jedro zlatega atoma desetisočkrat manjši premer kakor ves atom in ni večje kakor trideset trilijonski del kubičnega milimetra, da je njegova gostota petdeset milijardkrat večja od gostote kovine same in da bi tehtal en kubični centimeter elektronskih jeder zlata tri milijarde kilogramov. Ko bi hoteli to težo natovoriti, bi potrebovali vlak, katerega lokomotiva bi bila v Parizu, zadnji vagon pa v Ljubljani.

Fizik Avogadro se je prvi ukvarjal z velikostjo atoma. Pozneje so izračunili, da je v enem kubičnem centimetru plina pri 0° C devetindvajset milijard milijard atomov. To je lahko, toda ta številka nam malo pove. Ko bi nanizali en cm³ vodikovih atomov, bi dobili štiri milijarde kilometrov dolgo nit, ki bi jo lahko stokrat navili na zemeljski ekvator. Ko bi jo pa zganili na deset delov, bi segala natančno od zemlje do lune. Kako velik je torej atom? Premer vodikovega atoma meri štirinaest stotink milijontega dela milimetra. Tehta pa milijardni del od milijardnega dela grama. To si seveda prav težko predočujemo.

Ali je atom deljiv? Je. V tem leži radoaktivnost nekaterih elementov, ki so neprecenljive vrednosti za medicino. Ti elementi iz neznanih vzrokov sami od sebe oddajajo elektrone, razpadajo, in se tako počasi pretvarjajo v drug element. Morda se bo že prav kmalu komu posrečilo najti silo, ki bo lahko razbila vsak atom.

Kakor vidimo, je stara hipoteza povsem zavrnjena. Od nedeljivosti smo prišli na deljivost, od večnosti na minljivost, od neizpremenljivosti na izpremenljivost, od hipotetične materije smo prišli preko množice različnih teles spet na eno samo, vendar dobro znano — elektriko. In čeprav ni nič resnice na idejah prenapetih metafizičnih duhov, ki so ustvarili iz teh malih svetov velike sisteme z istim kozmičnim življenjem, kakršnega imajo ostali svetovi, in videli na njih celo morja, oceane in gorovja kakor na zemlji (v kakšnem razmerju!), je vendar tudi brez tega mnogo zanimivosti v njih.

Spoznanje, da je miza, za katero sedite, zgrajena prav tako kakor vaša zadnja, najbolj skrita misel, da je vse samo delovanje elektrike, vse to je sijajen dokaz moččnosti in prodirljivosti človeškega duha.

a) Atom, kakor si jih je zamišljal Demokrit: drobne kroglice s ključicami, da bi se mogle z njimi zatekniti na druge, da bi ne razpadle.

b) Atom, kakor so si jih mislili konec preteklega stoletja.

no jedilno shrambo. Preširoko in predebelo obleko nosi, da bi bil videti obilen, kar bi kazalo, da si lahko privoščiš dober grižljaj. S svojimi plačili župniku in gosposki ni nikoli na dolgu; o božiču si vzame kar celo vedro žganja na dom. Stanovanje velikega ribiča spoznaš na prvi pogled, ker obija svoje hiše z lesom in jih pleska z rdečo, okna in vrata pa z belo barvo. In njegove sinove in hčere spoznaš, kadar gredo v cerkev, po različnih dragih rečeh.

Na pristajališču velikega ribiča Jensa Olaija se je nekoga dne izkrcala velika ciganska družina. Bilo je tik pred pomladjo. Cigani so prišli v svojem lastnem velikem družinskem čolnu in so bili pod vodstvom starega Aleksandra »Splinta«, velikana, ki je meril svoje tri vatlje. Lep mož blizu dvajsetih let je stopil s čolna na suho in zavil v hišo Jensa Olaija ter hotel beračiti. Bil je mladi Aleksander. To je bilo v mojih otroških letih. Otroci smo takoj spoznali Aleksandra, saj se je z nami

La nego kože prva zapoved!

Kaj koristi naj-skrbnejša nega, če nima uspeha radi uporabe slabega mila. Samo tako milo, katerega ime jamči za kakovost, neguje kožo tako kakor je treba, da postane lepa.

★

IZBIRAJTE MED SLEDEČIMI

ELIDA MILI

ELIDA FAVORIT
že deset let ljubljenec razvajenih žensk.

ELIDA 7 CVETIC
luksusno milo, ki si ga lahko privoščiti vsakdo. Posebno močnega vonja.

ELIDA BELI ŠPANSKI BEZEG
milo snežnobelega barve - omamljivega vonja.

ELIDA KREMA MILO
popolnoma novo! Posebno blago za občutljivo kožo. Posrečena dopolnitev nove Elida kreme.

IME ELIDA JAMČI ZA KAKOVOST

igral, ko je bil mlajši, in zamenjaval z nami svetle gumbice in koščke kovin.

Jens Olai, ponosni, zastavni mož, ki ni bil nikomur nič dolžan, je ukazal ciganu, naj spet odrinejo, ne da bi kaj dobili; Aleksander se je pa delal predrznega in neustrašnega, postavil se je po robu in ostal, kjer je bil, čeprav so ga trikrat zavrnili.

»Delo lahko dobiš,« je rekel Jens Olai.

»Kakšno delo?«

»Kotle in lonce boš popravljaj. In moji ženi in hčeri boš pomagal, kadar pojdemo moški ribe lovit.«

Mladi Aleksander se je obrnil, šel na obalo, kjer je čakal čoln, in se posvetoval s svojimi ljudmi. Ko se je vrnil na posestvo, se je oglasil pri velikem Jensu Olaiju: da, pripravljen je sprejeti službo. Najbrže se je bil s svojim očetom dogovoril, da bo velikega ribiča pošteno okradel.

Ko je minilo nekaj časa, je šel Jens Olai s svojimi sinovi ribe lovit, samo njegova žena in hčerka sta ostali doma. Hčerki je bilo ime Leonarda. Bilo ji je komaj dvajset let.

Mladi Aleksander je bil prav poraben. Razumel je nekaj o boleznih pri živini in jo zdravil in zelo spreten je bil pri popravljanju loncev in posode. Žena velikega ribiča mu je izkazovala čuvstva posebne vrste, čeprav ji je bilo že skoraj štirideset let; toda cigan se je lagal in rekel, da ima že svojo ljubo v očetovem čolnu in da ne more misliti na nobeno drugo razen nanjo. Mogočna ribičeva žena je bila zaradi tega močno žalostna in dobro je varovala svojo hčerko pred ciganom. Da, komaj se je bil led otajal, že je poslala mladega Aleksandra šoto rezat, da ga je držala z doma. Aleksander je prepeval nerazumljive pesmi in pošteno opravil vsak dan svoje delo. Bil je velik in vesel pogan. Leonarda ni dostikrat govorila z njim.

Ne, Leonarda ni dostikrat govorila z njim in tudi drugih reči ni uganjala z njim, nikoli ni pozabila, da je hčerka Jensa Olaija. Toda pomlad je nevaren čas, in ko je toplota napolnila zrak, so postale Aleksandrove oči podobne zvezdam in marsikdaj je šel brez vzroka tesno mimo Leonarda, če je moral mimo nje. Na nerazumljiv način so ji izginili razni predmeti iz njene skrinje, čeprav je bila ključavnica čisto v redu. Izkazalo se je, da so bila tla od skrinje odlomljena, in Leonarda je obdoličila Aleksandra tatvine.

»Ne, jaz jih nisem ukradel,« je odgovoril. »Vendar ti bom morda lahko spet pridobil ukradene reči, če boš pustila nočjo vrata svoje kamrice odprta.«

Pogledala ga je in hitro odgovorila:

»Ali hočeš po vsej sili že jutri od hiše?«

Toda cigan je znal prositi in se je s svojimi rdečimi usti, s svojo zagorelo poltjo in s svojimi očmi dobro spoznal v vseh sladkih umetnostih. In razen tega je bil dober gospodar in mojster v ljubezni.

Drugi dan je sedela Leonarda s svojim pletenjem na dvorišču, ko je prišel Aleksander mimo. Rekel je:

»Daj, da ostanem tukaj, in pusti, da bom delal vsaj zunaj v ozibih. In nikoli več ti ne bom kaj takega rekel.«

Pogledala ga je, njegove besede so jo presunile. Snel je čepico, lasje so se mu usuli po čelu in njegova rdeča usta so bila tako lepa kakor še nikoli. Leonarda je odgovorila:

»Da, da, poizkusila bova.«

Nagnila se je k svojemu delu, rdečica jo je oblila. Cigan je pač vedel, kaj je delal, ko je mlado dekle poviševal in jo prosil, naj bi ga pustila vsaj v ozibih. Hotel se je samo prikupiti, čeprav je dobro vedel, da nima ona, temveč njena mati vso oblast v rokah.

Dnevi so minili.

Mizarjev sin Konrad je bil v tujini in je postal zdaj sam mizar. Izučil se je bil pri mestnem mizarju in kmalu si je pridobil ugled. Stanoval je na drugem bregu morskoga toka Glimme, in k njemu so se vozili ljudje, če so si hoteli naročiti posebno lepo skrinjo. Nekega dne se je peljala tudi Leonarda k njemu in Aleksander jo je vozil čez morski tok.

Čudno dolgo je ostala pri mladem Konradu in se dogovorila z njim za novo skrinjo in še marsikaj drugega, zakaj poznala sta se še izza otroških let. Ko je Aleksander že dolgo čakal spodaj pri čolnu, je šel naposled k hiši mizarja in pogledal skozi okno. Tisti mah pa je odskočil in odhitel v hišo, razburjen v blaznem besu.

Vsi trije so se spogledali. Cigan je bil videti kakor dirkalni konj z vihrajočo grivo in drhtečimi nozdrvmi. »Da, zdaj grem,« je rekla Leonarda, da bi ga pomirila.

Oba moža sta se premerila od glave do nog in oba sta bila mlada. Aleksandrovi prsti so tipaje grabili ob boku za nožem, a ni ga imel pri sebi, in njegove oči so postale spet ponižne. Cigan je brezmočen, če nima orožja, toda z nožem v roki je pogumen in drzen in se ne straši umora.

To je bilo prvo srečanje.

Med tednom je prišel mizar Konrad s skrinjo v hišo velikega ribiča. Skrinja je bila skrbno narejena in ključavnica je bila nova in umetniško izdelana. Toda ko je Leonarda odprla novo skrinjo, je dognala, da so ležale vse reči, ki so bile izginile, na pravem kraju. Tako mirno so ležale v stari skrinji, kakor bi ne bile nikoli izginile.

»To si spet ti napravil,« je rekla Leonarda ciganu.

»Ne, jaz tega nisem napravil,« je odgovoril in se najbrže spet zlagal, čeprav mu ni nič koristilo.

Mizar Konrad je ostal dolgo v hiši pri Leonardi, ona pa je skuhala kavo zanj in ga pogostila. Toda pred tem je izrabil cigan priložnost, rekel »fej« in pljunil v kotel.

Počakal je mizarja, ko se je hotel vrniti.

Spet sta se moža premerila, in Aleksander je imel nož pri sebi.

»Nič ti ne pomaga, cigan,« je rekel Konrad, »danes mi je dala besedo.«

Tedaj je v Aleksandru vzplamtelo kakor ogenj in pognil je nož. Toda mizar je skočil v čoln in odrinil, in ko je bil na varnem, je zakričal proti bregu, da bo pohajkovelec naznanil oblastvom.

Dnevi so minili.

Stari Aleksander »Splint« se je vrnil s svojim čolnom in hotel vzeti sina spet na krov, toda mladi Aleksander se je branil in zahteval, da bi smel odslužiti svoj čas. In najbrže je obljubil očetu, da bo na posestvu še marsikaj ukradel, zakaj ciganski čoln je spet odplul brez fanta.

Mladi Aleksander je pa rekel Leonardi:

»Lastovke so tukaj. Ali ni zdaj čas, da greš z menoj v kleti in mi pokažeš, kako naj popravim bečve in čebre za ribolov poleti?«

Bržkone še zmerom ni spoznala, s kom ima opravka, zakaj porogljivo se je namrdnila in odgovorila:

»To si že upam.«

Toda najbrže porogljivost ni bila tako resno mišljena in njegove dvoumne besede ji niso bile več tako zornne kakor prej. Videla je, kako je postajala njegova ljubez od dne do dne bolj vroča.

Komaj sta bila nekaj trenutkov v kleti, že jo je zagrabil Aleksander in jo poljubljal na usta brez konca in kraja.

»Saj si čisto znorel,« je rekla in se odtegnila njegovemu objemu, vsa rdeča in brez sape.

»Ali naj grem torej jutri spet od hiše?« je vprašal.

In Leonarda je to pot čisto pohlevno odgovorila:

»To je odvisno od tega, kako se boš vedel.«

»Tega ne bom nikoli več storil,« je rekel.

A besede ni držal. Zmerom spet se je zlagal in jo oblegoval z ljubimkanjem.

In prišel je dan, ko je postalo Leonardino srce naklonjeno zagorelemu poganu,

BELI TEDEN

Ostanki po 4 metre

močnega platna za dve rjuhi

Din 80.—

Izšel je cenik v

SLOVENSKEM

jeziku. Zahtevajte ga še danes, jutri bo morda že prepozno. Cenik pošljemo takoj in brezplačno.

Kastner & Ohler
Zagreb.

Boljša ni bila zaradi tega in tudi ne bolj ponosna. Prve tedne ni prav nič dosegel pri nji; četrti teden so pa postale njene oči motne in njemu vdane. In to je bilo prav v času brstečega zelenja, v času čarobnih svetlih noči nad severom. Naposled se je odpravila na močvirje in stopla s kosilom k njemu v ozibe, čeprav bi ga bila lahko pustila ob robu kakor prejšnje dni. To je storila zato, da bi mu bila kolikor mogoče blizu.

Mati je bila kakor iz uma od ljubosumnosti in je storila vse, da bi ohranil mizar prednost. In Leonarda je obljubila, da bo tako. Hodila je kakor omamljena okoli in bila sama zase drugačnega mnenja. Ta pohajkovelec Aleksander je stal v močvirju in rezal šoto, ona pa je šla tja k njemu, da je imela njegovo lepoto in njegovo mladost pred seboj. Bili so dnevi, ko ji mizar sploh ni prišel na um, in njeni najžalostnejši dnevi to niso bili.

Pozneje, spomladi, so se vrnili veliki ribič in njegovi sinovi z ribolova domov, setev se je pričela, in Aleksander je pomagal pri delu. Ob kresu bi pa moral od tod. Zdaj je bilo zmerom težje zanj, da bi se na tihem sestajal z Leonardo, ker so jo tudi njeni bratje nadzorovali, ki so vsi dajali mizarju Konradu prednost. In ljubez je tako muhasta, da se nasiti, če se ji predobro godi. Mladi cigan je začel Leonardo dolgočasiti. Jela se je pripravljati za možitev s Konradom.

Aleksander je rekel:

»Prvič, ko mizar spet prestopi prag hiše, ga ubijem.«

A Leonarda ga je bila sita in trudna in tako mu je spet porogljivo odgovorila:

»Tako, tako. In kaj boš storil drugič?«

Za kres bi moral biti v mizarjevi hiši ples, in Leonarda bi morala iti tja plesat. Tisti večer pa bi moral tudi Aleksander zapustiti svojo službo na kmetiji velikega ribiča.

Leonarda je rekla Aleksandru:

»Spravi me na drugi breg, preden odpotuješ.«

»Kam pa hočeš?« je vprašal.

»To tebi nič mar!« je odvrnila.

Ali ste že razmišljali o tem – – če pravilno negujete Vaše zobe?

Vi veste: zobje morajo zdržati celo življenje; njih ne morete nadomestiti! Dan na dan jih je treba čistiti – dan na dan celo življenje. Kolika zahteva! Ali se torej ne mora storiti vse, da bo čiščenje zob čim prizanesljivejše?

3 PREDNOSTI jamčijo za Sargov Kalodont:

1. blaga pena specialnega ustnega mila temeljito čisti zobe tudi tam, kamor ne doseže ščetka.
2. izredno fina sestavina prizanesljivo čisti zobno sklenino.
3. sulforicin-oleat Dra Bräunlicha odpravi polagoma nevarni zobni kamen in prepreči, da se ne naredi drug.

ZATO VZEMI SARGOV **KALODONT** PROTI ZOBNEMU KAMNU DOMAČI IZDELEK

Aleksander se je pripravil. Spravil je svoje stvari v culo in rekel:

»Pripravljen sem.«

Šla sta k reki in sedla v čoln. Morski tok Glimme pa je bil močno narasel, odkar se je začel led tajati, in le s težavo ga je bilo moči prebresti.

Medtem ko je Aleksander veslal, je rekel:

»Potem ga misliš pač vzeti?«

»Da,« je odvrnila.

»Jaz nisem ukradel tvojih reči,« je rekel. »Tvoja mati je to storila.«

Celo minuto je strmela vanj in potem je vzkliknila:

»Kaj praviš?«

»Hotela je zasejati prepir. Jaz sem ti jih pa ukradel spet nazaj.«

»Lažeš! Lažeš!« je odgovorila Leonarda in mu ni verjela.

Cigan je zmerom bolj malomarno veslal in ni gledal, kam vesla.

»Nič hudega ti nisem storil,« je rekel naposled. Lahko bi postal pošten človek, ko bi ti hotela.«

»Kaj mi to mar?« je rekla in nič drugega ji ni bilo na umu ko prepir. »Kako pa veslaš? Prevrnila se bova.«

A on je pustil čoln, da ga je voda nesla, kakor je hotela.

Potem je še glasno zakričala te besede.

Zagrabil je močno za vesli, kakor bi jo hotel ubogati, in zaveslal, da je zlomil eno veslo.

Bila sta brez moči.

»To si nalašč napravil,« je rekla, in prvič se je oglasil strah v nji.

Odgovoril je:

»Sem... Živa ne prideš na breg.«

Še malo, in začul se je presunljiv vzkrik, čoln se je zaletel v skalo in se razbil. Cigan se je rešil na skalo, odkoder je videl Leonardo, kako se je prekucnila v vodo, ki jo je nekaj časa dvigala in obračala ter jo nazadnje obrnila z glavo navzdol. In vrtnec jo je potegnil na dno.

Z brega so ju ljudje videli in cigana rešili.

In nihče ni mogel mlademu Aleksandru kaj dokazati. Veslo se je bilo zlomilo, in tega ni bil on kriv. Zgodila se je nesreča.

To zgodbo mi je pripovedoval Aleksander sam na trdnjavi Akershusa, kjer je bil zaprt zaradi nasilnega dejanja. (A. Fr. B.)

Jožef Pakots-Iv. Vuk:

MORALA

Partos je bil vdovec po živi ženi. Zvečer je rad zahajal v operno gledališče. Zraven njegovega sedeža je bil sedež lepega, črnolasega dekleta z nebeškimi, rdečimi ustnicami.

»Kako slasten mora biti poljub teh ustnic,« si je mislil Partos, ko je sedel tik nje.

Dekle je opazilo, da se tuji gospod poleg nje zanima zanjo. V njenih očeh je zatrepetalo nekaj ironičnega. Glavo je obrnila stran od njega.

Partosa je ta lahni odpor dražil. Še bolj ga je mikalo to dekle. Svojo ženo je sicer zelo ljubil, ali majhen skok čez ojnice, posebno zdaj, ko je ni doma, ga je silno mikal... Rahlo se je dotaknil roke lepega dekleta, svoje sosede. Prestrašena jo je odmaknila. Ali Partos je čutil, da v tej gesti ni bilo tiste trdote, ki se pojavlja pri ogorčenosti. Bil je prej samo nežen, proseč protest.

Partos se je trudil, da bi vzbudil zaupanje pri lepem dekletu. Posrečilo se mu je, da je začel odpor mlade dame popuščati. Proti koncu predstave je dekle že samo vtaknilo svojo roko v njegovo in zadnji prizor opere sta gledala že tako, da sta se držala za roki.

»Sama sebe ne poznam,« je vzdihnila lepa Lyja z resničnim obupom. »Nikoli bi si ne bila pripisovala takšne pokvarjenosti.«

»Kaj hočeš povedati s tem?« je vprašal Partos in se smehljaj v zadregi.

»Obsodbe vredno je to moje vedenje. Dovolila sem si to ljubimkanje s čisto tujim moškim, ki zanj niti ne vem, kdo je in kaj je.«

»Oh, ti srčkana neumnica,« je rekel Partos toplo in nežno ter stisnil dekle k sebi.

Vsa je zažarela in zardela...

Lyja bi bila rada videla, da bi se Partos seznanil tudi z njenimi sorodniki. Ali on ni hotel o tem nič slišati.

»Zakaj ne?« je vprašala.

»Ker — ker... no, ker ni mogoče!«

Lyja je našobila ustnice.

»Dobro, ljubica moja... Zaupal ti bom... Bojim se pa, da se bo nesrečno končal ta najin tako lepi roman.«

Lyjino srce je glasno utripalo. Zdelo se ji je, da jo nekaj duši. Vendar je vprašala:

»Zakaj le? Jaz se tega ne bojim. Preveč te ljubim.«

»S tvojimi sorodniki se zato ne morem seznaniti, ker...«

»Ker?...«

»Ker sem oženjen.«

Lyja ga je pogledala vsa osupla in presenečena. Potem je zaprla oči. Vsa kri ji je udarila v lica, v glavi se ji je zavrtilo. Partos jo je moral podpreti, da se ni zgrudila.

*

V Partosovo pisarno je stopil sluga.

»Neka dama želi govoriti z vami.«

Partos ga je začudeno pogledal in vprašal:

»Kako se piše?«

»Neče povedati.«

Misel je zbežala po Partosovih možganih. Vstal je.

»Prosim.«

Lyja je stopila v pisarno.

»O, draga,« je vzkliknil Partos in ji stopil nasproti.

»Ali si se kaj pomirila?«

Lyja ni odgovorila. V njenih očeh so se zalesketale solze. Partos se je sklonil, da bi poljubil njene solze. Lyja ga je odločno zavrnila.

Partos je bil zmeden. Nič ni vedel, kaj naj stori. Kaj pomeni njen prihod? Mislil je že, da je ne bo več videl. Pa je le prišla. Torej ga vendar ljubi. S samozavestno gotovostjo je hotel dekle objeti, ali ona ga je ponovno odklonila.

»Ne prihajam zato,« je rekla užaljena, »ampak zato, da se pokorim.«

»Kako misliš?« je iznenaden vprašal Partos.

»Seznaniti se hočem s tvojo ženo.«

»Kaj?... Z mojo ženo?«

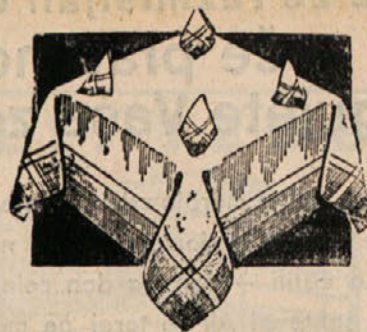
»Da. Spoprijateljiti se hočem z njo.«

»Ali, Lyja! Kaj se ti blede?«

»Nikakor ne. Pokoro delam.«

»Ne razujem.«

BELIT EDEN

Bridge-garnitura

za 4 osebe, enobarvna tkanina z borduro, 104×104 cm, 4 prtiči 29×29 cm

Din 40'—

Izšel je cenik v

SLOVENSKEM

jeziku. Zahtevajte ga še danes, jutri bo morda že prepozno. Cenik pošljemo takoj in brezplačno.

Kastner & Ohler
Zagreb.

Ne razumeš? In vendar je to tako lahko. Hočem biti priča vajine zakonske sreče. To naj bo kazna za tisto izdajo, ki sem jo nehote zagrešila na tvoji ženi.«

Partos se je razburil:

»Misliš, kaj, da ti bom pri tem pomagal?«

»Da.«

»Smešno!«

»Prej tragično. Zakaj jaz sem pripravljena na vse. Tudi da sama poiščem tvojo ženo.«

»S kakšnim izgovorom?«

»S popolno resnico.«

Partos se je prestopal z noge na nogo.

»S tisto strašno resnico, s katero sem malone postala tvoja ljubica. Prosila jo bom odpusčanja.«

»Kaj takega še nisem doživel!« je vzkliknil Partos ves divji.

»No, ali me hočeš seznaniti s svojo ženo?« je vprašala Lyja trdovratno.

»Ali se ne boš izdala?«

»Ne. Verjemi mi. Ohranila bom skrivnost zase, da bo tako moja pokora popolnejša.«

*

Partos je preživljal težke dni. Dekle se je seznanilo z njegovo ženo. Postali sta si najboljši prijatelji. Bili sta tako rekoč neločljivi.

Ta situacija je Partosa silno vznemirjala. V pisarni ga je pogosto mučila misel, če ni morda vse že prišlo na dan. Kadarkoli se je vrnil iz pisarne domov, je skrbno opazoval, ves v strahu, kakšen obraz dela žena in če ni za njim kaj skritega, če ni v njenih očeh kakšnega žela. Tuintam ga je zopet zadel prizadeti pogled dekleta, zlobni blesk njenih oči, kakor bi se zabavale na njegovi zadregi in skrbi. Nepopisna jeza ga je grabila za grlo. Strupeno sovražno je gledal na lepo Lyjo.

Neki večer, malo potem, ko se je Lyja poslovila od njegove žene, je iz Partosa izbruhnila jeza.

»Te ženske ne boš več sprejemala.«

Trepetajoč je bil njegov glas.

Žena se je ustrašila.

»Zakaj ne?«

To vprašanje je bilo tako preprosto, tako razložno, da se ga je Partos kar ustrašil. Šele zdaj se je zavedel, kaj je naredil. Kaj naj odgovori? S čim naj opraviči to svojo nenadno razburjenost? Tu je mogoč le nagel preokret. In Partos je odgovoril z odločnim naglasom:

»To dekle ne sme biti tvoja prijateljica.«

»Zakaj ne?« je vprašala žena vsa radovedna.

Partos je čutil, kako mu sili kri v glavo. Hitro je odgovoril:

»Ker ni pošteno dekle! Zvedel sem, da ima razmerje — z oženjenim moškim...!«

Tu Vam je

— nova Elida Ideal-krema. Ona je „ideal“ izbirnih žen... jim pomaga, da so zmeraj lepe, vedno negovane, kakor je treba. Zakaj to je novo na njej:

**izboljšana kakovost
požlahtnjen vonj
povečana tuba
popoln učinek.**

Ona se vleže takoj v kožo — odpravi, ker ima v sebi „hamamelis virginica“ majhne poškodbe na polti, nečistoto in velike kožne znojnice. Ona je idealna podlaga za puder — varuje pred prahom, vetrom in slabim vremenom — napravi polt medlo in enakomerno lepo.

NOVA

ELIDA

IDEAL

KREMA

Nagrade so razdeljene

Rešitev inseratne uganke smo toliko dobili, da smo komaj danes s pregledovanjem končali. Naročniki so se s to uganko kratkočasili, nekateri nekaj ur, drugi pa tudi po več večerov. Kjer je ni mogel rešiti posameznik sam, tam je pomagala vsa družina. Toda glavno je, da je pravilno rešena.

Glavne nagrade je žreb prisodil temle naročnikom in naročnicam:

Darilo Jadranske plovitve d. d., Sušak —

prosto potno karto za vožnjo s Sušaka do Kotora in nazaj (brez hrane in kabine) je dobil g. dr. Stanko Lutman, Maribor, Trubarjeva ulica 5.

Darilo tvrdke »Eta« d. z o. z. Kamnik —

6 zabojčkov izdelkov »Eta« za šest naročnikov v vrednosti Din 600.— so dobili gg.: Justi Veber, Žalna; Janko Rožaj, davčni kontrolor, Radovljica; Dominik Petelinšek, žand. kaplar, Stanica Udovice, Smederevo; Zdravko Sotošek, šol. upr., Sv. Rok ob Sotli, Rogatec; Anton Zupan, Zaloše št. 4, Podnart, in Mara Plehan, učiteljica, Raka pri Krškem.

Darilo tvrdke Jugoslavensko d. d. Schicht-Lever, Osijek — 5 »Elida«-kaset za pet naročnikov so

dobili gg.: Stana Lukan, Ljubljana, Pred Škofijo 15; dr. Vladimir Krištof, advokat, Lesce; Vekoslav Jazbar, Pakrac, Trg Kralja Petra 11; Joža Pajkova, učiteljica, Št. Lovrenc, p. Velika Loka, in Edvard Glavič, dentist, Litija.

Darilo tvrdke Tekstilna industrija d. d., Tivar, Varaždin — obleko v vrednosti Din 390.— je dobil g. Franc Vuk, viš. pis. oficial v pokoju, Ptuj.

Darilo tvrdke Gorec A. d. z o. z., Ljubljana, Tyrševa c. 1 — par smuči s stremeni, palicama, kompletno montirano, v vrednosti Din 203.— je dobil g. prof. Viktor Schweiger, Ljubljana, Strossmayerjeva c. 3.

Darilo tvrdke Novak F. & Co., manufaktura, Ljubljana, Kongresni trg 15 —

4 m damskega volnenega blaga v vrednosti Din 150.— je dobil g. Miroslav Jazbec, šol. uprav. v pokoju, Novo mesto, Ljubljanska c. 11.

Darilo tvrdke »Kuverta« d. z o. z., Ljubljana, Tyrševa c. 67 —

5 kaset pisemskega papirja za pet naročnikov v vrednosti Din 150.— so dobili gg.: dr. Branko Lukman, Gornja Lendava; Krista Hafner, učiteljica, Jesenice na Gorenjskem; Anton Vončina, geometer, Maribor, Franči-

škanska ulica 8-I; Rode Matija, Ljubljana, in Marica Salaba, Beograd, Kaničeva ul. 12.

Darilo tvrdke »Elektroindustrija« d. d., Ljubljana, Gospodarska c. 13 —

pokromana električna svetilka za posteljno omarico s senčnikom v vrednosti Din 120.— je dobil g. Slobodan Šumenjak, dijak, Murska Sobota.

Darilo tvrdke Gorec d. z o. z., Ljubljana, Tyrševa c. 1 —

drsalke v vrednosti Din 102.— je dobil g. Ivan Šmajdek, šol. upravitelj, Št. Vid nad Ljubljano.

Darilo tvrdke A. & E. Skaberne, Ljubljana, Mestni trg 15 —

linolej v vrednosti Din 100.— je dobil g. Vlado Pavlin, Ljubljana VII, Celovška c. 34.

Darilo tvrdke Franc Ks. Souvan, Ljubljana, Mestni trg 25 —

3 svilene ovratne rute za tri naročnike so dobili gg.: Julij Biščan, Zagreb, Nad Lipom 3; Leon Žvan, Vršac, Svetosavska 44, in Ida Fallat, Mežica pri Prevaljah.

Vsi drugi so dobili ali svileno ruto ali samoveznico ali pa koledar.

Prepričani smo, da je bil vsak z nagrado zadovoljen.

**Starši niso vedeli, zakaj je tako šibek
Dajali so mu jesti, a ni se mogel zrediti.**

— Skoraj nič te ni!
V tej dobi bi vendar moral biti močnejši
Ali veš, da me skrbi!

— Ta otrok ni dovolj hranjen, vzlic temu da jé. Daj mu Ovomaltine.
— Da, to bi mu utegnilo koristiti.

— Davi sem ga tehtala. Pridobil je blizu 1 kilo v treh tednih.

— To se mi ne zdi čudno. Vidno se je popravil, odkar mu dajemo Ovomaltine.

OVOMALTINE

je znanstvena kombinacija najzlahotnejših redilnih sestavin, ki se nahajajo v mleku, svežih jajcih in sladu z dodatkom kakaa zaradi boljše arome. Zato bi morala biti Ovomaltine na mizi za zajtrk in kosilo v vsaki rodbini, kjer so otroci. Ovomaltine ima prijeten okus in se lahko prebavlja.

Zavožek: mali Din 12.—, srednji Din 27.—, veliki Din 48.—.

Tilen Epich:

Pajek in muhe

Pod strešnim žlebom, prav nad oknom kuhinje

si stkal je pajek svojo mrežo in v tulec skrnil se je na prežo. Tam vse noči in dneve je preždel, pa niti ene muhe ni ujel.

— A kje, za vraga, male ste črnuhinje? —

je klet; ko pa pogledal je nizdol, kaj videl je: kar švigale so noter, skoz okno, ven pa nič zletelo ni. In ves sestradan, živ samo napol prilezel je in glavo v kuhinjo pomolil. In zazijal je: tam od stropa visel rumen je pas, na njem pa črno muh.

— A, tam ste, drage moje! — je zaklical —
e, to se vam godi, ko vse tako brenči! —
— Kar sem, kar sem, preljubi, dobri boteri!

Poglej ta črni grozd, a ti tako si suh, ko da imel si štiridesetdanski post! — zletela vanj zbadljivk je cela kopa. In ves namrščen je zajel korake. Dotaknil pa še ni se dobro tistega jezika,

je že razmaknil svoje dolge krake in obvisel.

— Krvnik ti stari, kaj si se osmolil? Sedaj boš tudi ti se z nami vical! — je slišal pod seboj se krohotati.
— Kako nemarna slika, fej, da moram s takšno sodrigo končati! — zastokal je in od sramote onemel.

BASNI.

Medvedu, oslu in zajcu je slaba predla.

Poiskali so torej lisico, ki je imela posredovalnico za službe. Osel in zajec sta prav kmalu dobila delo.

— Z mano bo pa težko kaj, je tožil medved, strašna zver sem, vsi se me boje in nič ni varno pred menoj.

— Tudi zate se bo kaj dobilo, ga je tolažila lisica. Samo malo potrpi.

Drugi dan je dobil medved službo — bančnega ravnatelja.

Petelin reče kokoši: Ljubim te. Ona zardi na kokošji način in — mu verjame.

Pa reče petelin drugi kokoši: Ljubim te!

Ona odgovori: To si rekel tudi prejšnji. Ne verjamem ti.

Prinese ji najlepša in najbolj zlata pšenična zrna in — ona verjame.

Tedaj reče petelin tretji kokoši: »Ljubim te!«

— Kaj imam od tega? odvrne ona.

— Najlepša in najbolj zlata pšenična zrna!

— Misliš, da se ti bom prodajala? Petelin zagleda prejšnji dve.

Tedaj pomežikne: »Ah, ko bi naju videli! Pozeleneli bi od jeze!«

In zdaj — mu je tudi ta verjela...

Pravljica o Otoku sreče.

Sredi neskončnega morja je bil nekoč otok, kjer je bila sreča doma. Vsi so vedeli za ta otok, toda nihče ni natanko vedel, kje leži. In vsi so hoteli priti na Otok sreče. Veliki parniki, neznačni čolnički, bogati državni uradniki in ubogi zaljubljeni. Vsi. Tudi tega ni nihče vedel, ali je že kdo prišel na ta otok, toda temu se

niso čudili, saj so oni, ki so bili srečni, gotovo na vse pozabili.

Pa je prišel nekoč neki pustolovec na Otok sreče. Mislil je, da se bo tam cedilo mleko in med in da bodo očvrtili piščanci letali po zraku. Nasprotno! Našel je samo skalovje in trupla. Vse polno človeških trupel. Hotel je že zbežati nazaj med nesrečne, pa mu pride iz temne votline nekdo nasproti.

— Kaj pa iščeš tu? je vprašal nejevoljno.

— Srečo, je odvrnil ta. Nato je oni pozelenel, se sesedel in umrl.

Na Otoku sreče je živel vedno en sam človek. Kajti takoj, ko se je na otoku spet kdo prikazal in se je oni zavedel, da bo moral svojo srečo z nekom deliti, ga je zadela kap.

Pravljica o Sfingi.

Na robu prepada je sedela Sfinga in zastavljala mimooidnim uganke. Kdor uganke ni znal rešiti, ga je tresčila v globino.

Sčasoma pa so se ljudje spametovali in so se ogibali prekleto soteske, kjer je stanovala pošast. Stari Grki so postali Novi Grki in nikogar ni bilo mimo. Sfingi je postalo dolgčas, in ker ni vedela, kaj bi počela, je napisala svoje zastavice in jih poslala v uredništvo »Priatelja«.

Mesec pozneje čita novo številko in namesto objavljenih uganek je našla v rubriki za dopise kratek odgovor.

Veste, kaj je bilo napisano?

Ne.
»Sfinga.«

Strašno zastarele reči. Vsakdo jih že pozna. Prinesite kaj boljšega!

„Odpravimo iz hrane vso,
kar je škodljivega,

in dajmo ljudem namesto tega nekaj
prijetnega, pa zdravju koristnega!“ je mislil
župnik Kneipp.
Štiri leta je delal poizkuse, dokler ni neki dan
iznašel recepta za res pravo sladno kavo:
„Kneippovo sladno kavo“.

Kneippova

samo v zavitkih s
sliko župnika Kneippa!

Francis de Croisset:

Kaj mora moški v zakonu vedeti in česa navadno ne ve

Te misli je povedal znani francoski pisatelj Francis de Croisset pri nekem predavanju ameriškega kluba v Parizu. Navzočni so smeli biti samo gospodje. Prirodno!

Ženske sovražijo prijateljstvo. Temperatura tega občutja jim je prenizka. Vse ženske upajo, da bodo odkrile zvestega Dona Juana, kar je približno tako, kakor da bi iskale pianca, ki ne pije. Ženske ljubosumen moški moti. Toda če moški ni ljubosumen, jih to požene v obup. Ženske vztrajno trdijo, da je ljubezen resna stvar. Toda rade imajo, če so njih ljubimci veseljakji. Ali ne povzročé vseh naših zmed, razočaranj, zapletkov, bolečin in trpljenja ženske? Najboljša med njimi je časih neznosna.

Kako naj pa postane zakon znosen? Ne razumem, kako morejo ljudje cele dneve misliti samo na Ženevo, London, Pariz in Addis Abebo ter pozabiti največje vprašanje, ki bi moralo prikleniti nase vso našo pozornost — žensko vprašanje. Zelo žal mi je, da ni na vseučiliščih stolice za zakonsko življenje za mlade ljudi. Mladim ljudem bi morali reči: »Poslušajte! Če se zaljubite — in to se rado in hitro zgodi —, ne izgubite dobre volje. To se vam lahko zgodi, če se zaročite ali poročite, pa kmalu spoznate, da vse skupaj ni tako prijetno, kakor ste si izprva mislili. Smehljajoč se sprog ima še zmeraj vnanjost ljubimca, godrnjavi možje pa so temačna bitja.«

Zaradi tega, ker hoče biti žena tudi v zakonu dama, se nikar z njo ne prepiraj. Žena ti za to ne bo hvaležna. Ti boš morda mislil, da si se z njo pomenil kot ljubimec, ona pa bo to ocenila kot zakonski spopad. Nikar si tudi ne domišljaj, da boš mogel pri svoji ženi kakšno pomanjkljivost popraviti. Pomanjkljivosti vzemi na znanje, in konec. Bolje je, da ji pripisuješ prednosti, ki jih nima. To je biološki proces, ki zdravi boleznj z vcepjenjem klic boleznj. Mikrobov ne zatremo, pač pa jim postavimo nasproti druge.

Če si povabljen na večerjo, ne bodi na poti slabe volje, pri prihodu v go-

stiteljevo hišo pa iznenada kakor med. Tvoja žena si bo rekla: »Tega ne bom nikoli pozabila!« In to te bo drago stalo.

Ne poskušaj zbuditi pri svoji ženi ljubosumnosti in ji na primer reči: »Bolje bi bilo, ako bi bil vzel gospodično Tointo.« Zaradi tega ne bo ljubosumna, pač pa se bo dolgočasila. Ljubosumna bi bila le tedaj, če bi ji gospodična Tainta rekla: »Vašega sproga bi bila morala vzeti za moža.« Z eno besedo — ne delaj se, kakor bi bil v kakšno drugo zaljubljen. Rajši obrni zadevo tako, da bo tvoja žena mislila, da je kakšna druga ženska vate zaljubljena.

Ne dolgočasi svoje žene! Ne reci ji: »Ljubim te!«, kadar meri novo obleko. Reci ji rajši: »Tvojo novo obleko ljubim!« Zanimaj se za njene obleke, žena se najprej obleče za moža. On je njen prvi kritik. Če ji pred odhodom na ples rečeš: »Kakšno lepo obleko imaš!« in če ji drugi moški isti večer ne bodo napravili enakega poklona, si bo zanesljivo mislila: »Vzela sem edinega možkega, ki me razume.« Žena, ki vidi, da se mož za njeno obleko ne mení, bo zmeraj čutila, da je ne razume.

Če je tvoja žena neznosna, sprejmi mirno tudi to in si zraven misli, da ženska, ki ničesar več ne očita, tudi ne ljubi več. Če je tvoja žena lepa, ji tega ne pripoveduj, ker sama ve. Reci ji rajši, da je inteligentna. In rade ti bo verjela. Če je tvoja žena v vsem neznatna — to se lahko vsakomur primeri —, ji reči, da je ljubka. Potem si bo mislila: »Moj mož ima dušo umetnika!«

Če si na prijetnem počitniškem potovanju s samimi moškimi prijatelji, če se torej odlično počutiš, ji tega ne napiši že v prvem pismu. Piši ji nasprotno: »Pogosto mislim nate, pogrešam te in dolgočasi se!« Žene nam ne priznavajo pravice, da bi bili brez njih srečni. Ne razumejo tudi tega, da more biti kakšen človek z nečim srečen, kajti one morejo biti srečne samo z nekom. Ženska sreča ima vselej moški obraz.

Nikoli ne verjemi, da je tvoja žena izjema. Reci ji pa zmeraj, da je izjema. Toda samega sebe ne varaj s tem, da bi verjel, kar rečeš. Kajti samo dve izjemi sta pri takih rečeh: ženska je zmeraj ženska, čeprav je grda. Toda bogata žena je dedinja in literarna žena tovarišica.

Zlasti pa misli na to, da ne boš

srečen, če ne boš svoje žene osrečil, pa čeprav si samo prasič. Egoisti imajo na tem področju lepe izkušnje. Svojo ženo prepričaj, da te osrečuje, toda ne dopusti, da bi to tudi v resnici delala. Če reče ženska, da hoče tvojo srečo, misli zmeraj na svojo. Ne verjemi tudi ženi, če trdi, da ni ljubosumna. V tem trenutku je namreč najbolj ljubosumna. Če reče žena svoji prijateljici: »Le mirno flirtajte z mojim možem. To me bo zelo veselilo... jo hoče od flirtanja le odvrti.«

V ostalem pa se zavedaj tegale: Srečen boš le tedaj, če boš svojo ženo osrečil.

Založba »Žene in doma« je izdala zanimivo knjigo znanega ameriškega sociologa Benarra Macfaddena »Mož in zakon«, ki jo vsem naročnikom priporočamo. Obsežna knjiga stane 30 dinarjev in se naroča pri naši upravi. Neogibno potrebna je za vse zakonce in vse tiste, ki mislijo postati.

BELI TEDEN

Molino (kotenina)

širina 70 cm, meter po

Din 4'—

Izšel je cenik v
SLOVENSKEM

jeziku. Zahtevajte ga še danes, jutri bo morda že prepozno. Cenik pošljemo takoj in brezplačno.

Kastner & Ohler
Zagreb.

LITERARNI DROBIŽ

V češkem prevodu je izšel Meškov misterij »Henrik, gobavi vitez«. Prevedel ga je znani prevajalec Meška Antoš Horsák.

Goncourtjevo nagrado za leto 1935. je dobil Joseph Peyré za svoj roman »Kri in luči«. Nagrado »Femina« je dobila Claude Silve (grofica de Laforest Divonne) za svoje delo »Blagoslov«. Nagrado Theophraste-Renaudot je dobil François de Roux za svoj najnovejši roman »Dnevi brez slave«.

Češki pisatelj Karel Nový je napisal roman o sarajevskem atentatu.

Dr. Julij Kugy je izdal novo delo: »Anton Oitzinger. Ein Bergführerleben«, v katerem je opisal življenje našega najbolj znanega gorskega vodnika.

V Parizu je umrl na Božič francoski pisatelj in najstarejši član Francoske Akademije Paul Bourget. Bil je proti koncu preteklega stoletja eden najpomembnejših francoskih pisateljev. Zlasti je znan po svojih globokih esejih in psiholoških romanih.

P. St.:

Psiček košate gospe

Na majhni postajici našega podežlja se je izprehajala košata gospa, kadila cigarete, se poigravala s kuštravim psičkom in očitno čakala na vlak. Videti ji je bilo, da je prišla z gorice, kajti razigrano se je vrtela, da se je morala nekajkrat nasloniti na skromno postajno bajto, ker bi ji bili sicer njena teža ali pa neokretnost premagali. Tudi psiček je bil morda zaradi dobre volje svoje gospodarice živahen in skoraj že divji.

Kmalu so se jeli nabirati na postajici še drugi ljudje, in košata gospa je postala zgovorna ter povpraševala po domu in domačih razmerah skoraj vsakega poedince.

Le neki starejši mož ni prišel v njeno bližino, le njemu je bilo tako hudo pri srcu, da bi ga bil ranil, kdor bi ga bil ogovoril, kaj šele vprašal po njegovih doma... .

Slučaj je hotel, da je stopil v isti vagon, kamor je prinesla tudi košata gospa svojega psička, in bil priča, da je kupila košata gospa tudi za psička vozno karto... Obrnil se je v okno in solze so mu stopile v oko... Doma mu leži sin, sam gre zanj k zdravniku... Koliko bolje bi bilo, ko

bi se z njim peljal k zdravniku tudi sin, pa v hiši ni denarja za dve vozni karti... Bog ve, ali bo mogel zdravnik iz očetovega pripovedovanja ugotoviti bolezen in dati pravo zdravilo... Poleg njega pa se vozi gospa, ki rada plača vozni listek za svojega psička, in nič ji ni težko... In v duši mu je vstalo vprašanje, ali je to prav... .

In enakomerni udarci železniškega voza so mu odgovarjali: Ni prav, ni prav, ni prav... .

Mihael Zoščenko-Iv. Vuk:

MOČ TALENTA

Iz zbirke: »Tako se Rusija smeje.«

Nenavadno velik je bil uspeh umetnice, gledališke igralkice Kuzkine. Občinstvo je cepetalo z nogami, kričalo, ploskalo in se kar ni hotelo umiriti. Častilci lepe umetnice so metali na oder cvetje in vplili:

»Kuzkina! Kuz-kinaaa!«

Eden najbolj vnetih častilcev je celo poizkušal, da bi zlezal preko orkestra na oder in do umetnice, pa ga je razigrano občinstvo vselej spet potegnilo v parter. Naposled se mu je vkljub temu le posrečilo, da se je zaletel v neka vrata, na katerih je bilo zapisano: »Tujcem vstop prepovedan«, in se skrnil za njimi... .

Umetnica Kuzkina je sedela v svoji igralski obleki v naslanjaču in bila vsa v misli zatopljena.

Da, tako je sanjala o uspehu. O uspehu, ki razigrava srca in jih pretresa. S svojim uspehom, s svojim talentom je osrečevala človeštvo... .

Zdajci se odpro vrata.

»Ah,« je rekla. »Stopite bliže.«

Človek je pristopil. Bil je njen najvnetejši častilec. Njegove razigrane kretnje navdušenja so bile tako nagle, da je igralka iz njih komaj razbrala poteze njegovega obraza.

Padel je k njenim nogam in tako na kolenih vzdihoval: »... prekrasna... preljubezniva... očarljiva...« Prijel je čeveljček, ki je ležal zraven njenih nog, in ga poljubljal.

»Oprostite,« je rekla umetnica. »To ni moj čeveljček. To je čeveljček komične starke... Tale tukaj je moj.«

Z eno samo navdušeno kretnjo je častilec pograbil čeveljček, ki mu ga je bila pokazala.

»Kje je še drugi?« je vzdihnil in kleče iskal drugega.

»Veliki bog,« je pomislila umetnica Kuzkina. »kako je zaljubljen!«

In medtem ko mu je pomolila še drugi čeveljček, je nežno rekla:

BELI TEDEN

Platno za rjuhe

Širina 146 cm, meter po

Din 15 —

Izšel je cenik v SLOVENSKEM jeziku. Zahtevajte ga še danes, jutri bo morda že prepozno. Cenik pošljemo takoj in brezplačno.

Kastner & Ohler
Zagreb.

»Tu je drugi... In tam visi moja obleka...«

Častilec je zgrabil obleko, mehko, slast vzbujajočo, in jo pristrčno stisnil na prsi.

Umetnica se je vsa raznežena naslonila nazaj v naslanjač in v mislih kakor v sanjah govorila:

»Veliki bog! Kaj vse zmore moč mojega talenta. Kako nepreračunljiv je v tej moči mojega talenta moj častilec! — Uspeh! In kakšen uspeh!... Častilci silijo k meni, poljubljajo moje čeveljčke, pritiskajo k sebi moje obleke... Srečni so! — Slavna sem!« Zatisnila je oči in se predala sanjarijam... .

»Kuzkina!« — je zaklical režiser glasno, nestržno. »Zadnja beseda vašega partnerja... Pazite — nastop...«

Igralka je odprla oči. Sanje so izginile. Tudi častilca s čeveljčki ni bilo več v sobi... .

Kakor se je pozneje izkazalo, je iz garderobe razen čeveljčkov in obleke umetnice Kuzkine izginila tudi škatla s šminjami, lasuljami in — kar je bilo še najsitrašnejše — tudi čeveljček komične starke, čeprav častilec drugega čeveljčka ni mogel najti.

Ležal je namreč pod naslanjačem.

Naši ugankarji so dobili plačilo za svojo pridnost

Naše nagrade, ki jih delimo reševalcem ugank, so nam pridobile obilo novih prijateljev. Vsak mesec se večja pošta urednika naše ugankarske rubrike, vsako polletje razdeli večje število daril. Saj ni nič čudnega, ko pa si nagrado lahko vsakdo pridobi brez izdatkov in prevelikega truda.

O božiču smo razdelili spet kopico nagrad za uganke v drugi polovici lanskega leta. To pot

je bila borba za prve nagrade kaj huda, kajti precej reševalcev je imelo skoraj enako število točk. Žreb se je nasmehnil petim, ki so dobili zlato nalivno pero, ostali pa bodo prišli nedvomno prihodnjič na vrsto, če bodo še nadalje reševali uganke z isto vnemo kakor doslej.

Zlata nalivna peresa so dobili za božič tile reševalci:

Josip K o c m u t, Smederevo.

Rado V i v o d, Teharje.

Janko J e r a l a, Vojnik pri Celju.

Drago Č e r č e k, Ljubljana, Jenkova 12.

France P a v l i n, Mošnje.

Otroško perilo je zelo občutljivo

Ako ni res čisto oprano, zaostanejo v njem razne kali, katere so lahko zelo nevarne za dete. Zato: Schichtov Radion! Pri kuhanju razvija na milijone kisikovih mehurčkov, ki prodirajo skozi perilo ter ga temeljito operejo in razkužijo.

SCHICHTOV
RADION
pere vse higijenično čisto

Knjige je dobilo za nagrado 194 reševalcev, ki so dosegli skupno vsaj 120 točk. Zaradi pomanjkanja prostora vseh imen žal ne moremo objaviti. 56 reševalcev je ostalo brez nagrade, ker niso dosegli dovolj točk. Prihodnjič bodo nedvomno pridnejši in bodo prav tako nagrajeni, kakor vsi drugi.

Naše uganke lahko vsakdo reši, ker niso težke. Upoštevamo, da je med reševalci obilo takih, ki niso zahajali na visoke šole, in hočemo, da pridejo do nagrad tudi najpreprostejši. Le malo vztrajnosti je treba in dobre volje.

Tudi za letošnje prvo polletje smo razpisali enake nagrade kakor lani. Ob koncu junija bomo razdelili pet naličnih peres tistim reševalcem, ki bodo dosegli najvišje število točk. Vsi ostali reševalci, ki bodo poslali rešitve vsaj štirikrat in dosegli skupno najmanj 120 točk, bodo spet dobili po eno knjigo. Da se nam oddolže, jih prosimo nečesa: da nam pridobe vsaj enega novega naročnika. Za to uslugo jim bomo dali seveda še posebno nagrado.

UREDNIŠTVO.

Rešitev ugank iz prve številke.

Posetnica: Šolski upravitelj (8).

Izločilnica: Prazna možnja žepa ne teži (6).

Črkovnica: Beri najprej srednjo vrsto od desne proti levi, potem pa vse ostale črke v navpičnih vrstah v isti smeri, in dobiš: Boljša je slama na skednju kakor v glavi (9).

Zamenjalnica: Prijatelj ju-bilej (8).

Vraza: Kad-ilo. Kadilo (6).

Zlogovnica: slovar, Rusija, civilist, Emerik, čitanka, Loanda, odsev, veter, Edvard, škarje, kurnik. — Sreče človeško, sveta stvar (8).

Enačba: Minka, Avila, rudar, Ibar, baron, omara, romar. X = Maribor (7).

Vremenska uganka: Ključ = Kamnik, stavec, zapor, dojenček. Če prosinec mraz prinese, dosti sadja kmet otrese (8).

Uganke štev. 2.

Zlogovnica.
(8 točk.)

Iz zlogov: a, ar, ca, ca, ca, čar, či, či, da, dar, di, e, ga, ja, ja, ko, le, lec, me, mi, mo, na, na, na, nas, ni, ni, ni, nik, nik, ob, od, pad, prot,

ra, rde, se, ste, ša, te, tr, sestavi besede naslednjega pomena: 1. kmet spomladi; 2. vsako leto nova knjiga; 3. znamenje zadrege; 4. renegat; 5. zmes; 6. ameriški slap; 7. upravna enota; 8. mrčes; 9. slovenski pisatelj; 10. turški vojak; 11. nekdanja Ljubljana; 12. sovražnik; 13. grška boginja.

Vse prve in tretje črke od zgoraj navzdol dajo pregovor.

Skrivalnica.
(7 točk.)

popotnik, Trebušnik, zanesljivost, spoznanje, napetost, prostost, zaveznik.

Vzemi iz vsake besede tri zaporedne črke in sestavi iz njih pregovor.

Magična zlogovnica.
(5 točk.)

	1	2	3
1			
2			
3			

Vstavi v kvadrate tri trizložne besede, ki pomenijo: 1. vrsto klobas; 2. del topa; 3. bikoborca.

Besede se berejo enako navpično in vodoravno.

Črkovnica.
(8 točk.)

K S D E O Z R M
E B Č O E R M I
B E O Č Z E M M
P N O Č K A O N

Posetnica.
(8 točk.)

Ivan Rupnik
š. pot.

Dopolnilnica.
(8 točk.)

. a . og . . s . . lp . . . razum,
. . . menje, . . . rtnik, ko . . . ar,
iz . . . iček, Ma . . . a, . . . ovadec,
. . . onska, . . ebri, . . nja.

Namesto pik vstavi prave črke, da dobiš besede. Nove črke dajo znan rek.

Zložilnica.
(8 točk.)

sk, el, ag, bo, zo, za, ja, pe, in, aj, lo, ko, be, sa.

Uredi te skupine črk tako, da ti bodo dale pregovor.

Premikalnica.
(8 točk.)

S I B I L A
E N O T N O S T
G A R D N E R
V A L L A D O L I D
D I J O N
N A N T E S

Postavi te besede drugo pod drugo tako, da dobiš v treh zaporednih navpičnih vrstah evropsko prestolnico, azijsko državo in še eno evropsko prestolnico.

SOPOTNIKI

Nekoč sem se vozil iz Zagreba v Split. V oddelku nas je bilo več. Priletel moški je vzbudil mojo pozornost. V Zagrebu je pil prvo pivo ob 12.25. V Horvatih je pil drugo pivo, v Jastrebarskem tretje, v Lazini četrti in v Karlovcu peto ob 13.50. V Karlovcu je stal vlak precej dolgo. Potem smo se peljali dalje. Pa me povpraša:

— Ali gre ta vlak skozi Dugo selo ali skozi Caprag v Beograd?

— V Beograd? Saj gre vendar čez Oštarije v Split!

Besno me je pogledal.

— Vprašal sem vas, ali gre vlak v Beograd skozi Dugo selo ali skozi Caprag.

— Ta vlak sploh ne gre v Beograd.

— Kaj? se je zadr.

— Ta — vlak — sploh — ne — gre

— v — Be-o-grad.

Še bolj divje me je pogledal.

— Bog ve, zakaj bi ne šel v Beograd!

Ostro nas je preletel z očmi, vsakega posebej, potem pa se je naslonil na blazino in zaspal.

*

Sam sedim v malem oddelku. Veselim se zaradi tega. Tudi to sem vedel, da sem v oddelku za nekadilce in da bom zdaj kadil, kar bi sicer ne smel.

Mirno kadim, nikdar mi še ni dišala cigareta tako, kakor ravno zdaj.

Pri vratih stoji sprevodnik.

— V tem oddelku ne smete kaditi!

Napravil sem se nevednega.

— Ali je morda oddelek za nekadilce?

— Saj je zunaj napisano!

— Sem pač prezrl, razen tega sem itak sam v oddelku.

— To je prav vseeno. Prvič lahko kdo vstopi, drugič pa: predpis je predpis!

Ugasim torej cigareto. Pomaknem se k oknu in besno gledam ven. Čez pol ure nekdo vstopi. Sede. Jezen sploh nisem pogledal tja. Tedaj privleče nekaj iz žepa, prižiga. Zavoham dim. Obrnem se tja. Kdo sedi v oddelku? Tisti moj sprevodnik od prej. In kadi. Cigaro kadi!

— Slišite vi! Ni še uro tega, kar ste mi prepovedali kaditi. To je pa le malo preveč!

— Da, seveda. Toda prej sem bil v službi!

*

Nekega sopotnika ne bom nikdar pozabil.

Vozila sva se skupaj z Dunaja v Pariz, sama v oddelku. Zvečer je vstopil na Dunaju, pozdravil »Guten Abend«, spal do Münchna, čital do Pariza, rekel kraju primerno: »Au revoir!« in šel.

Šest in dvajset ur sva bila skupaj.

*

Vračali smo se od smučanja. Vlak je bil prenapolnjen. Po dolgem iskanju sem dobil prostor poleg okna.

Kmalu sem se naslonil in zaspal.

Tedaj začutim roko na rami. Nejevolino pogledam vsiljivca.

— Kaj pa hočete, zakaj me budite?

Roko je imel še zmeraj na moji rami. Star očanec. Vzame pipo iz ust in pravi:

— Gospod, vaš spanec, tega vam zavidam. Samo to sem vam hotel reči.

In je vftaknil spet pipo v usta.

*

Nekje v stari Avstriji je bila naveda, da so financarji prihajali v vlak, ki je vozil v mesto, zaradi užitnine. Poleg mene sedi kmetica in se pelje v mesto. Z živo gosko. Ves oddelek je v skrbeh. Vsi govore samo o goski.

— Gos? No, gosi ne prinesete čez. Financarji so sitni!

— Brez skrbi, prinesem jo čez!

Vlak je obstal. Kmetica stlači gos v košaro, jo potisne pod klop, zakrije s krilom in jo drži za kljun. Financarji pridejo, pregledujejo, ljudje izstopajo, nekateri morajo z njimi v pisarno.

Potem je vlak potegnil.

Smehljaje se je privlekla kmetica gos izpod klopi in kriknila.

V pesti je držala samo kljun in glavo.

Ostanek je odnesel nekdo iz sosednjega oddelka.

*

Še nekdo je, ki se ga bom dolgo spominjal.

Vstopil je v Sarajevu, brez prtljage, brez plašča. Iz prsnega žepa v telovniku mu je gledala zobna ščetka.

Pozneje mi je pripovedoval.

Saksonec je bil, star osem in dvajset let. Živel je dolgo v Južni Ameriki. Garal je in si nabral premoženje. Potem je vse prodal, da bi pogledal po svetu. Sorodnikov ni imel. Že štiri leta je potoval brez načrta, kamor ga je zaneslo. Prtljaga? Zakaj? Srajco nosim, dokler ni umazana, potem si kupim novo. Če je obleka slaba, dobim v vsakem mestu drugo. Tu v žepu imam britev, in tu zobno krtačko. To je vse.

Tega sem pošteno zavidal.

IZ SODNE DVORANE.

Raztreseni so.

Žid se zagovarja. Zelo slabo se zagovarja.

— Slišite vi! se končno razjezi sodnik, vse, kar danes trdite, nasprotuje tistemu, kar ste trdili včeraj. Kaj ste morda tako raztreseni, da ne morete ostati pri stvari?

— Gospod sodnik, saj veste, da smo Židje raztreseni po vsem svetu.

Tehtnica.

Branjevka se mora zagovarjati zaradi goljufije s tehtnico.

— Tega vendar ne morete tajiti, da je tehtnica napačno kazala!

— Napačno je že kazala, seveda. Toda samo na eni strani.

Kronično.

Obtoženec A. B. bo moral najbrže plačevati alimente. Zagovornik poizkusi še poslednje:

— Obtoženec je res oče tega otroka. To se ne da tajiti. To trdi mati, to je obtoženec tudi priznal. Toda, spoštovani gospodje! Obtoženec mora že zdaj vzdrževati tri nezakonske otroke, ki so vsi njegovi. Blagovolite torej upoštevati, da trpi obtoženec na kroničnem dobivanju otrok.

Pomota.

Čuvaj presenetni kaznjenca, ki je poizkušal odpreti vrata.

— Aha! Ste hoteli pobegniti, kaj?

— Kaj še, gospod čuvaj! Samo svoje čevlje sem hotel postaviti na hodnik.

Ni vsak za vse.

Strupnik je goljufal. Kemikalije niso bile prave, čisto navadna jedilna soda, namesto — no, strupeno bi moralo biti.

Vprašali so ga, ali prizna svojo krivdo.

No, gospod predsednik, povejte mi odkrito, ali imate vi kaj pojma o kemikalijah?

— Za to je tu gospod magister!

— Tako! In vi, se obrne k lekarinarju, imate morda vi kaj pojma o zakonih in paragrafihi?

— Lekarnar sem in kemik. Zakon je stvar sodišča.

— Torej, zdaj vidite! Sodišče nima pojma o kemikalijah, vam, gospod, so zakoni španske vasi. Jaz pa, oprostite, jaz, ubog trgovec, bi moral imeti oboje v malem prstu! Pravica gospod je pravica!...

Ni bilo denarja.

— Zdaj morate priznati, da ste ukradli samokres!

— Da, seveda, gospod sodnik. Toda hotel sem izvršiti samomor. Res!

— Tega ne morete trditi. Saj ste nesli samokres naravnost v zastavljalnico!

— Res je! Kje sem imel pa denar za patrone?

Sedela bosta.

Branilec obtožencu:

— Vse zaman! Sprejeti bova morala kazen.

— Prav prijazno! In kdaj bova sedela?

Iz dolgočasja.

— Pet dni torej niste mogli na delo?

— Da.

— Toda priče trdijo, da ste drugi dan kegljali pozno v noč.

— Že mogoče.

— In natakariča pravi, da ste popili pet vrčkov piva!

— Že mogoče. No, gospod sodnik, kaj bi pa vi počeli, ako bi bili pet dni nesposobni za delo?

»Prijatelj« izhaja vsakega 5. v mesecu.

Naročnina je:

Letno 12 števil revije »Prijatelj« Din 62.—

Naročniki zbirke je dobe za polovično ceno Din 32.—

10 mehko vezanih leposlovnih knjig (III. zbirka, 1000 strani) » 100.—

10 mehko vezanih rodbinskih knjig (IV. zbirka, 1000 strani) » 67.—

23 knjig in 12 števil »Prijatelja« Din 199.—

Urečuje Emil Podkrajšek v Ljubljani. Odgovoren urednik Jos. Ošlak v Mariboru. Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Jos. Ošlak v Mariboru. — Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

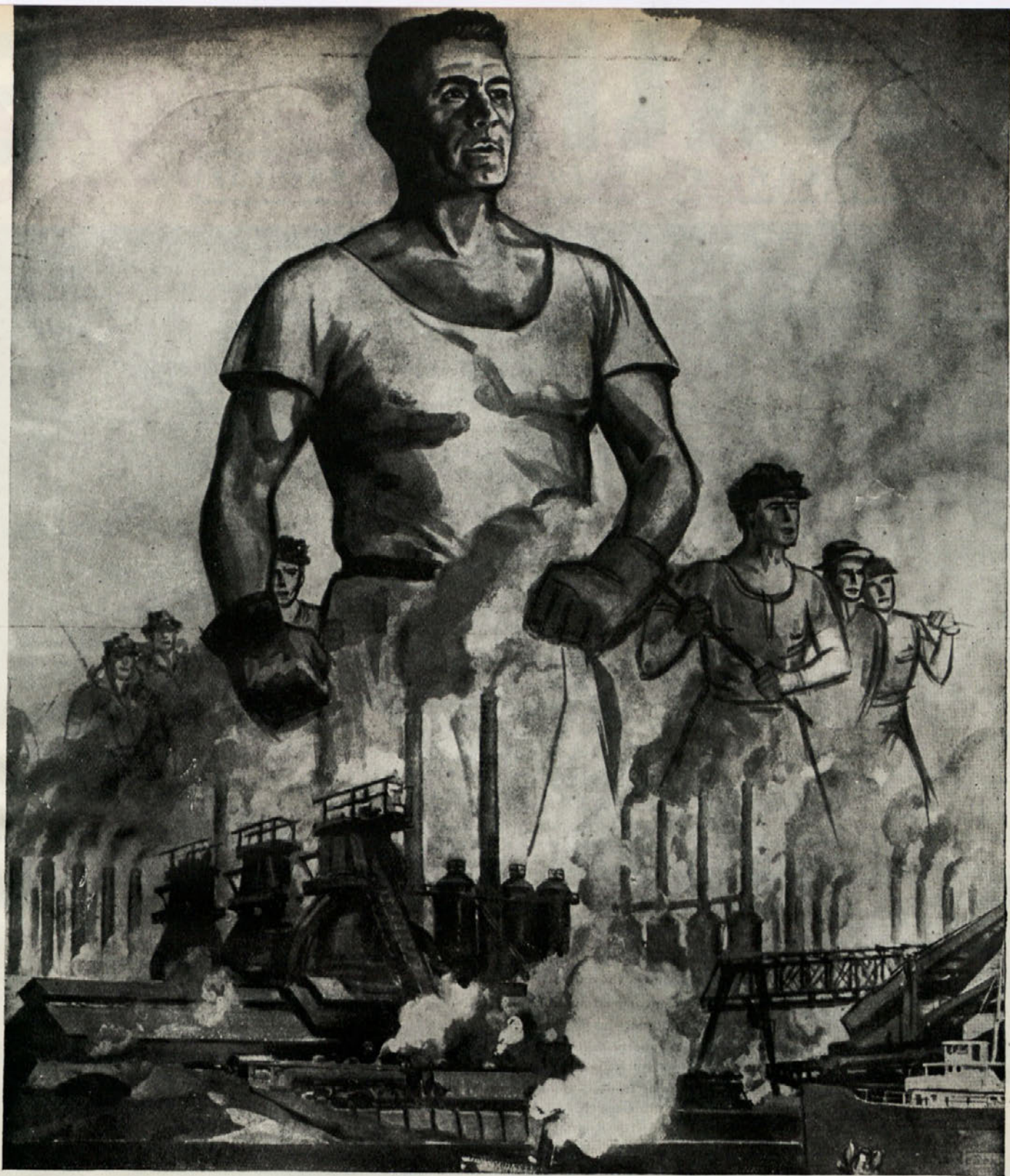
Če se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina Din 18.—

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za vsako zbirko » 60.—

Pozamezna mehko vezana knjiga (100 strani) » 30.—

Pozamezna v platno vezana knjiga (200 strani) » 60.—

Rokopisi se ne vračajo.

»Če hočeš živeti, se moraš krepko držati in stisniti zobe.«
O k r o m e š k o v.

»Samo zato je pri nas vse tako narobe, ker smo prešli premalo krvi.«
G a m z j u k.

»Kaj sem jaz? Izgubljena človeška duša. Poslednji iz tistega rodu, ki se mu je nekoč reklo Rusija.«
S a š k a.

»Svet je eno samo veliko pokopališče, ki so v njem vse nade pokopane.«
M o n.

Tako sodijo o sedanjí Rusiji glavni junaki romana »Pisani kamni«, ki ga spisala pisateljica I. Vojinova.

Ta knjiga ima svojo zgodovino. Nekega dne se je pojavila v današnji Rusiji in postala predmet splošnega pogovora. Povsod se je govorilo o tej knjigi. V Rusiji se je živahno razpravljalo in burno prepiralo. Nekateri so bili navdušeni, drugi so se zgražali, tretji so se smehljali in nekateri krohtali, dokler ni bil razgaljen globlji pomen tega svojevrstnega romana.

Knjiga je postala prava senzacija. Vsa Rusija je govorila o »Pisanih kamnih« in o pisateljici Vojinovi. Ko so videli, kakšne cilje zasleduje, so knjigo sovjetske oblasti zaplenile in prepovedale.

Na dnu svoje duše Vojinova še zmerom visi na stari, razrušeni Rusiji, čeprav se z voljo in razumom na vso moč oklepa novega razvoja. Takšen je tudi glavni junak romana, ki nam opisuje življenje in vrvenje v velikem sovjetskem trustu za izkoriščanje dragocenega in okrasnega kamena iz uralskih kamnolomov. Naslov »Pisani kamni« je hkratu simbolična oznaka za pisano množico ljudi, ki se gibljejo v tem zanimivem, na vse življenjske strune ubranem in na vse smeri usode in neba razgubljenem ambientu: malomeščani, ljubimci in ljubavnice, bivši plemenitaši, vodilni funkcionarji sovjetskega aparata, tehnični specialisti, demimondke in propadli umetniki.

Že ta senzacionalni roman je vreden Din 100.—. Vi pa dobite za ta znesek celo zbirko knjig. Če še niste naročnik leposlovne zbirke, potem še danes naročite tudi to zbirko.

Za ples 1936

99.-

IZ LAKA ZA DRUŽBO IN PLES

129.-

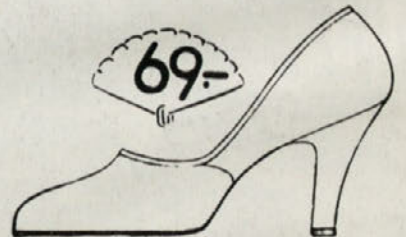
SREBRN ZA VSAKO TOALETO

129.-

NAJNOVEJŠI VZOREC IZ SEMIŠ

69.-

SVILEN V VSEH BARVAH

129.-

NOVOST SEZONE — SREBRN

149.-

ELEGANTEN IZ NAJBOLJŠEGA LAKA

69.-

ELEGANTEN SVILEN ČEVELJČEK

Alata